

Werkorganisatie DEAL-gemeenten

Jaarstukken 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Samenvatting.....	5
JAARVERSLAG	10
Algemeen.....	12
Plaats en taak van de GR	12
Doelstelling en Missie	12
Taken en Bevoegdheden.....	12
Organogram	13
Algemeen bestuur	13
Dagelijks bestuur	13
Directie	13
Programma VTH-taken.....	14
Inhoud programma	14
Ontwikkelingen	14
Wetgeving	14
Overig.....	15
Beleidskaders	17
Strategische doelstelling(en)	17
Prioriteiten.....	17
Activiteiten	18
Vergunningverlening	18
Toezicht & Handhaving.....	27
APV / Bijzondere wetten	32
Adviseurs	35
Werkzaamheden voor derden	39
Middelen	39
Algemene dekkingsmiddelen	39
Onvoorzien.....	39
Paragrafen	40
Weerstandvermogen en risicobeheersing	40
Onderhoud kapitaalgoederen	45
Verbonden partijen.....	45
Financiering	45
Bedrijfsvoering	45
JAARREKENING	48
Balans.....	49
Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar	51
Toelichtingen	53
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	53
Toelichting op de balans per 31 december.....	54
Niet uit de balans blijvende financiële verplichtingen	59
Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.....	60
Integrale Kostprijsberekening (IKB).....	68
Controleverklaring	73
Bestemming resultaat.....	75
Vaststellingsbesluit	76

Voorwoord

In artikel 20 lid 5 van de Gemeenschappelijke Regeling is bepaald dat de directeur van de Werkorganisatie DEAL-gemeenten minstens 1 keer per 4 maanden de deelnemende gemeenten informeert over de bedrijfsvoering en over het functioneren van de Werkorganisatie. Eenzelfde periodieke verantwoording is in de met de vier DEAL-gemeenten afgesloten dienstverleningsovereenkomsten toegezegd. Voorliggende jaarrapportage is een concrete uitwerking van deze afspraak. De rapportage brengt in beeld hoe de Werkorganisatie in het jaar 2017 heeft gefunctioneerd tegen de achtergrond van de begroting 2017 en in relatie tot de dienstverleningsovereenkomsten met de vier gemeenten.

Deze rapportage is opgesteld volgens het met de gemeenten afgesproken format. Ingegaan wordt op aspecten zoals: doorlooptijden, bezwaar- en beroepsprocedures, van rechtswege verleende vergunningen, klachten en meldingen, vergunningverlening voor de activiteit 'milieu' en specialistische ondersteuning. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op de prestaties van de Werkorganisatie en wordt het functioneren op het terrein van personeel en organisatie nader toegelicht.

Uit deze rapportage blijkt wederom dat de Werkorganisatie opereert in een zeer dynamische omgeving. Het meest in het oog springend is het dossier Gaswinning en alles wat daarmee samenhangt. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de diverse ontwikkelingen in beginsel niet als bedreiging worden gezien. In dit geval kan niet onvermeld blijven de organisatie-aanpassing zoals die begin 2017 heeft plaatsgevonden. Een en ander heeft geleid tot een organisatiestructuur die toekomstbestendig is binnen een sterk veranderende omgeving. Alles passend binnen het gedachtengoed van het Bedrijfsplan 2013-2016 dat als motto heeft meegekregen: 'Veranderingen bieden kansen'.

Samenvatting

In voorliggende jaarrapportage wordt DEAL-breed een verantwoording gegeven van de werkzaamheden die in 2017 zijn uitgevoerd door de Werkorganisatie DEAL-gemeenten.

In dit hoofdstuk wordt een globaal beeld gegeven van de verrichte werkzaamheden.

In algemene zin kan worden gesteld dat in 2017 de werkzaamheden adequaat en op niveau zijn uitgevoerd.

Team Vergunningen

Vanwege de vertraging zoals die zich voordeed bij de inspecties en het ontwerpen van de versterkingen, komt het totaal aantal bouwaanvragen (regulier + bevinggerelateerd) lager uit dan vorig jaar. Het aantal 'reguliere sloopmeldingen' was hoger dan verwacht, terwijl bij de bevinggerelateerde aanvragen dat aantal juist lager lag.

Het aantal ingediende sloop aanvragen komt beduidend hoger uit dan op grond van de DVO's zou worden verwacht, mede vanwege een in 2017 genomen voorbereidingsbesluit hieromtrent in de gemeenten Eemsum en Loppersum.

Het aantal ingediende milieumeldingen in het hele DEAL-gebied is de afgelopen periode licht gedaald, in Eemsum relatief het meest.

De aardbevingsgerelateerde werkzaamheden in 2017 zijn DEAL-breed in aantal afgenomen ten opzichte van de twee voorgaande jaren. Dit is te verklaren doordat de inspecties en het ontwerpen van de versterkingen meer tijd in beslag namen dan verwacht.

Per gemeente wordt inzichtelijk gemaakt hoe de bevinggerelateerde werkzaamheden zich de afgelopen drie jaar hebben ontwikkeld en hoe deze werkzaamheden zich verhouden tot de reguliere werkzaamheden.

De doorlooptijd van de Wabo-aanvragen in 2017 kwam uit op 6,8 weken, wat een lichte stijging is ten opzichte van vorig jaar.

Er zijn in 2017 geen vergunningen van rechtswege verleend.

Voor alle gemeenten was er sprake een sterke stijging van de legesinkomsten.

Team Toezicht & Handhaving

De mate waarin de inzet van het team Toezicht & handhaving Wabo aansluit op de DVO verschilt per gemeente. Afwijkingen met betrekking tot de Wabo-reguliere werkzaamheden zijn terug te voeren op het gegeven dat de werkvoorraad voornamelijk wordt bepaald door de vooraf niet altijd goed in te schatten aantallen omgevingsvergunningen.

Het aantal controles bij sloop ten opzichte van de DVO laat een wisselen beeld zien per gemeente. In Appingedam lag het aantal afgesproken milieucontroles lager dan het beheersniveau / de DVO, in de overige gemeenten juist hoger.

Vanuit het gehele DEAL-gebied zijn 233 Wabo-gerelateerde klachten en meldingen afgehandeld, waarvan relatief de meeste klachten betrekking hadden op het thema bouwen.

Om de hierboven genoemde redenen kwamen ook voor het team Toezicht en Handhaving de aantallen gerealiseerde bevinggerelateerde werkzaamheden lager uit dan de in de DVO's vermelde aantallen.

In overleg met het CVW is afgesproken dat het CVW alleen nog meldingen verstuurt indien er sprake is van vermoedelijke strijdigheid met het Bouwbesluit 2012. Hierdoor is het aantal in behandeling genomen meldingen gedaald.

Van het Project Proactieve Handhaving (gericht op het pro-actief opsporen van illegale bouwactiviteiten e.d.) wordt een overzicht van het aantal ingezette uren per gemeente weergegeven. Ook de uren voor de inventarisatie van breedplaatvloeren (34 uren per gemeente) vallen onder deze noemer.

Diverse initiatieven zijn genomen om de kwaliteit van het werk verder door te ontwikkelen. Te noemen zijn: een cursus "Helder Schrijven" voor de toezichthouders, aanpassing van de standaardrapportages, en een verbeterde werkwijze bij toezicht op sloopmeldingen / asbestsaneringen.

Team Bijzondere Wetten/APV

Het team heeft in 2017 een flinke ontwikkeling doorgemaakt, zowel in kwalitatief alsook kwantitatief opzicht. Er is een werkervaringsplaats gecreëerd voor iemand die in een bijstandsuitkeringspositie verkeert, en er zijn vacatures ingevuld door gediplomeerde schoolverlaters van het Alfa College.

De goede samenwerking met het Alfa college zal ook in 2018 worden gecontinueerd. Leerlingen zijn 32 uur per week actief in het gehele werkgebied als stagiaire.

De werkzaamheden voor de niet-DEAL gemeenten zijn naar tevredenheid verlopen. Dat heeft geleid tot een verhoging van de gevraagde structurele dan wel incidentele inzet voor komende jaren.

Opdrachten op het gebied van toezicht op de Drank- en horecawet die voorheen nog waren belegd bij de Omgevingsdienst Groningen, worden vanaf 1 januari 2018 rechtstreeks bij de Werkorganisatie neergelegd.

De ervaring tot nu toe laat zien dat het toezicht op naleving van de Drank- en horecawet zich nog verder moet door ontwikkelen en dat er toegewerkt moet worden naar een meer provincie brede uniformiteit.

Over de inschaling van evenementen (groot, belastend) is er nog wel eens discussie. Gemeenten wijken in dezen soms af van het evenementenbeleid.

Met uitzondering van de controle leeftijdsgrenzen bij niet-vergunning plichtige bedrijven (supermarkten) zijn de werkzaamheden op het onderdeel Drank- en horeca zijn grotendeels volgens schema verlopen.

In tegenstelling tot de DEAL-gemeenten hebben overige gemeenten gekozen voor een 'presentatie' van de Boa's, wat leidt tot meer draagvlak voor - en bekendheid van – de Boa's. Gebleken is dat in geval de Boa's niet kunnen/mogen verbaliseren, het naleefgedrag slechter is.

Verder blijkt dat klachten en meldingen, vaak gerelateerd aan overlast in de openbare ruimte, een relatief grote inzet vragen van de toezichthouders.

Tot slot zij vermeld dat een het ontbreken van een structureel overleg met de verantwoordelijk portefeuillehouders als een gemis wordt ervaren.

Team Adviseurs

Het team Adviseurs faciliteert de primaire processen uit de hiervoor genoemde teams. De adviseurs en specialisten van het team worden ingezet op de terreinen bodem, water, Wet geluidhinder, milieu, energie, constructieberekeningen en duurzaamheid. Waar nodig worden de juridische medewerkers ingezet om de primaire processen van vergunningverlening en toezicht te ondersteunen.

Team Administratieve ondersteuning

Het team Administratieve ondersteuning zorgt voor administratieve afhandeling en behartigt de eerste klantcontacten.

Werkzaamheden voor derden

WODEAL verricht ook werk voor derden. Betreffende gemeenten worden afzonderlijk geïnformeerd over de voortgang.

Bedrijfsvoering

Financiën

De jaarrekening 2017 sluit met een voordelig resultaat van € 14.000. Dit resultaat is nagenoeg gelijk aan de prognose zoals opgenomen in de 2^e Turap 2017 (€ 7.000).

Ten opzichte van de begroting na wijziging zijn de baten € 222.000 hoger dan begroot, terwijl de lasten € 214.000 hoger zijn dan begroot. De hogere baten worden veroorzaakt door de werkzaamheden voor derden. De overschrijding van de lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de tijdelijke aanstellingen van personeel (€ 118.000 – BOA-ers) alsmede de hogere lasten voor de inzet van de flexibele schil (€ 119.000). Een gedeelte van de inzet flexibele schil worden gedekt door een incidentele onttrekking aan de reserves.

P&O

Met een ziekteverzuimpercentage van 5,10 % is de doelstelling om maximaal 5% verzuim te realiseren in 2017, net niet gehaald.

Op zowel individueel-, afdelings- als organisatieniveau is uitvoering gegeven aan het opleidingsplan 2017.

Een wijziging in de organisatiestructuur heeft geleid tot een directieteam met 2 directieleden en drietal teamcoördinatoren, die functioneel leidinggevende zijn.

Taakuitvoering in het kader van het Dossier Gaswinning

De Werkorganisatie wordt op verschillende manieren betrokken bij het Dossier Gaswinning. De projectorganisatie VTH Drieslag, die is ondergebracht bij de Werkorganisatie, pakt de diverse werkzaamheden op die voortkomen vanuit schadeherstel en bouwkundig versterken, waarbij de nodige afstemming plaatsvond over complexe schadegevallen en werd deelgenomen aan diverse

overleggen en projectgroepen. In deze rapportage worden de aardbevinggerelateerde werkzaamheden zoveel mogelijk afzonderlijk benoemd.

JAARVERSLAG

Algemeen

Plaats en taak van de GR

De gemeenten Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum (DEAL) werken voor wat betreft de uitvoering van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) samen met als doelen een hogere mate van doelmatigheid, doeltreffendheid, continuïteit, beheersbaarheid, aansturing, afstemming en kwaliteit. De genoemde gemeenten hebben hiertoe de Gemeenschappelijke Regeling Werkorganisatie DEAL-gemeenten opgericht. De organisatie is vanaf 1 januari 2011 operationeel. Met de afzonderlijke gemeenten worden dienstverleningsovereenkomsten gesloten; hierin staat verwoord welke producten de gemeenten van de Werkorganisatie DEAL-gemeenten verwachten. Hierop is vervolgens het rapportagesysteem van de Werkorganisatie afgestemd, zodat ook adequaat kan worden teruggekoppeld over bereikte resultaten. Die terugkoppeling vindt plaats op 1 mei, 1 september en 31 december van ieder jaar.

Doelstelling en Missie

De Werkorganisatie heeft als doel de doelmatigheid, doeltreffendheid, beheersbaarheid, aansturing en onderlinge afstemming en kwaliteit van de VTH-taken binnen het grondgebied van de deelnemende gemeenten te versterken.

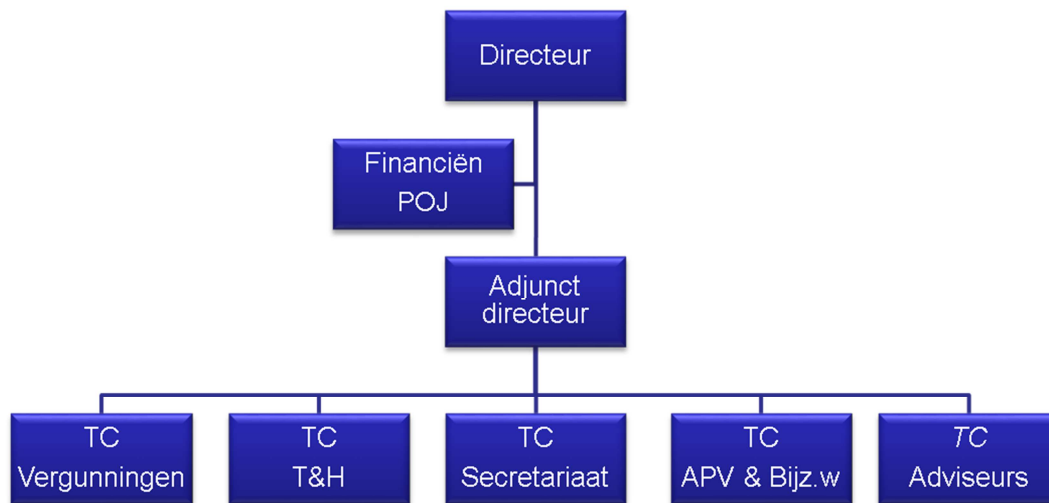
De missie van de Werkorganisatie is door een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van de VTH-taken bij te dragen aan een veilig, duurzaam en leefbaar stedelijk- en plattelandsgebied.

Taken en Bevoegdheden

Aan de Werkorganisatie is de uitvoering van VTH-taken vanuit de deelnemende gemeenten opgedragen. Per gemeente zijn verschillen te constateren, die flexibiliteit vragen van de Werkorganisatie en de daarbinnen functionerende medewerkers.

De werkwijzen binnen de Werkorganisatie voldoen aan de vereisten conform vigerende wetgeving. Door middel van regelmatige externe audits wordt getoetst of dit daadwerkelijk het geval is.

Organogram

- 1) De medewerkers P en F worden ingehuurd op basis van een overeenkomst.

Algemeen bestuur

Op 31 december 2017 wordt het algemeen bestuur van de Werkorganisatie gevormd door de volgende leden:

- Mevrouw M. van Beek – voorzitter – burgemeester van de gemeente Eemsmond
- De heer A. Hiemstra – lid – burgemeester van de gemeente Appingedam
- De heer P. Prins – lid – wethouder van de gemeente Loppersum
- De heer J.H. Menninga – lid – wethouder van de gemeente Delfzijl
- De heer M. van Bostelen – lid – wethouder van de gemeente Appingedam
- De heer H. Sienot – lid – wethouder gemeente Eemsmond
- De heer B. Schollema – lid – wethouder van de gemeente Loppersum
- De heer IJ. Rijzebol – lid – wethouder van de gemeente Delfzijl

Dagelijks bestuur

Op 31 december 2017 wordt het dagelijks bestuur van de Werkorganisatie gevormd door de volgende leden:

- Mevrouw M. van Beek – voorzitter – burgemeester van de gemeente Eemsmond
- De heer M. van Bostelen – lid – wethouder van de gemeente Appingedam
- De heer P. Prins – lid – wethouder van de gemeente Loppersum
- De heer IJ. Rijzebol – lid – wethouder van de gemeente Delfzijl

Directie

De heer G.H. Aalderink is de directeur van de Werkorganisatie.

De directeur is eveneens secretaris van het bestuur en heeft daarin een adviserende stem.

Programma VTH-taken

Inhoud programma

Wat verstaan we onder dit programma?

In het bedrijfsplan wordt op hoofdlijnen omschreven welke taken worden uitgevoerd door de GR. In de dienstverleningsovereenkomsten is meer specifiek aangegeven welke producten met welke omvang aan de Werkorganisatie DEAL-gemeenten worden opgedragen.

Ontwikkelingen

Wat gebeurt er om ons heen?

Onderstaand wordt een aantal relevante recente ontwikkelingen benoemd die afgelopen jaar direct of indirect van invloed zijn geweest op het functioneren van de Werkorganisatie.

Wetgeving

Vertraging Omgevingswet

De nieuwe datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet is 1 januari 2021. Deze datum is in goed overleg met de provincies, gemeenten en waterschappen vastgesteld. De datum heeft geen gevolgen voor de einddatum van de transitie. Deze is en blijft 2029.

Gebleken is dat er meer tijd nodig is om de wetgeving zorgvuldig te kunnen afronden. Het gaat om een grote wetgevingsoperatie met verschillende onderdelen die gelijktijdig worden ontworpen, zoals de ministeriële regeling, invoeringsregelgeving en de vier Aanvullingswetten. Bij inwerkingtreding van de nieuwe wet vormen deze onderdelen een inzichtelijk stelsel bestaande uit één wet, vier amvb's en één ministeriële regeling.

Wetsvoorstel Wet Kwaliteitsborging (Wkb) afgewezen door Eerste Kamer

De Eerste Kamer heeft op 4 juli het wetsvoorstel Wkb afgewezen. De controle op de bouw van huizen, kantoren en andere gebouwen blijft daarmee voorlopig een taak van de gemeenten. Reden voor de Vereniging BWT om te pleiten voor een versterking van het Bouw- en Woningtoezicht en dan met name bij het toezicht, zowel op nieuwbouw als op bestaande bouw.

Wijzigingen Basistakenpakket

Een aantal wijzigingen in het Besluit Omgevingsrecht (Bor), met betrekking tot het basistakenpakket, heeft consequenties voor de gemeenten en de Werkorganisatie. Omdat in de nieuwe Bor wordt gekeken naar Activiteiten en niet zozeer naar inrichtingen, geldt voor het taakveld milieu dat een aantal bedrijven 'terug zal komen' bij de gemeenten waardoor het beheersniveau (het aantal te controleren bedrijven) zal stijgen. Verder geldt dat taken op grond van het Besluit bodemkwaliteit verdwijnen, asbesttaken des gemeentes blijven, en de BRIKS-taken (bouwen, ruimtelijke ordening, kap en sloop) van voormalige provinciale inrichtingen weer terug komen bij de gemeenten.

Wijziging Activiteitenregeling milieubeheer

In artikel 2.15 van de Wet Milieubeheer is de plicht verwoord tot het treffen van alle energiebesparende maatregelen die zich in vijf jaar of minder terugverdienen. Met ingang van 1 juli 2017 is een regeling tot wijziging van de Activiteitenregeling milieubeheer in werking getreden waardoor (onder meer) het aantal bedrijfstakken, waarvoor via een erkende maatregellijst invulling kan worden gegeven aan de norm van artikel 2.15 van het Activiteitenbesluit milieubeheer, wordt

uitgebreid. Het gaat daarbij om hotels en restaurants, sport en recreatie, mobiliteitsbranche, agrarische sector en de levensmiddelenindustrie. Daarnaast zijn voor de reeds eerder opgenomen bedrijfstakken extra maatregelen opgenomen. Met name voor de sectoren in de 'gebouwde omgeving' (kantoren, zorg en onderwijs) zijn extra maatregelen opgenomen.

Nieuwe Wet Natuurbescherming

De nieuwe Wet Natuurbescherming vervangt per 1 januari 2017 de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De regels rond de bescherming van in het wild levende planten en dieren worden daarmee eenvoudiger en duidelijker. Met de inwerkingtreden krijgen de provincies de regie over het natuurbesluit in de regio, terwijl voorheen de Rijksoverheid verantwoordelijk was.

Nieuwe ladder duurzame verstedelijking

Er is per 1 juli 2017 een nieuwe Ladder duurzame verstedelijking opgesteld die beter aansluit op de praktijk en die moet leiden tot minder onderzoekslasten en bezwaarprocedures. Nog steeds moet de behoefte aan een nieuwe stedelijke ontwikkeling zowel voor het binnen- als buiten stedelijke gebied worden aangetoond. Verschil met de oude Ladder is dat alleen bij het bouwen buiten het stedelijk gebied een uitgebreide motivering nodig is. Ook kan de 'Laddertoets' worden doorgeschoven naar een later moment, wanneer gebruik wordt gemaakt van uitwerkings- of wijzigingsplannen.

AMvB brandveilig gebruik per 1 januari 2018 in werking

De AMvB brandveilig gebruik overige plaatsen treedt definitief per 1 januari 2018 in werking. Tot de datum van inwerkingtreding blijft de brandbeveiligingsverordening van kracht.

De nieuwe regels worden van kracht voor locaties die niet al in andere regelingen worden behandeld, zoals evenementen in partytenten en festivalterreinen. Tot nu toe zijn de regels voor het brandveilig gebruiken van dergelijke plaatsen opgenomen in gemeentelijke verordeningen. Deze zijn echter niet altijd eenduidig en kunnen bovendien per gemeente verschillen.

Door de Veiligheidsregio zal in dit verband een informatiebijeenkomst worden belegd voor ambtenaren openbare orde en veiligheid alsmede voor evenementenvergunningverleners. De Werkorganisatie zal een inventarisatie maken van de te maken stappen en een plan van aanpak ten behoeve van vergunningverlening opstellen. Indien hieruit ook taken voortkomen die voor rekening van de gemeenten komen, dan zal hierover een terugkoppeling met aanbevelingen plaatsvinden.

Update kwaliteitscriteria

In 2017 is gestart met een update van de kwaliteitscriteria voor VTH (Vergunningverlening Toezicht en Handhaving) versie 2.1. Hieraan moeten vergunningverlenende en toezichthoudende instanties voldoen om de werkzaamheden op kwalitatief aanvaardbaar niveau uit te voeren. Een eerste uitvraag voor verbeteringsuggesties van de 26 deskundigheidsgebieden is gedaan. In januari 2018 zal de inventarisatie worden afgerond en worden verbetervoorstellen geformuleerd.

Overig

Nieuwbouw zonder gas

Het Regeerakkoord is bepaald dat de nieuwbouw in de nabije toekomst het moet stellen zonder aardgasaansluiting. Het nieuwe kabinet koerst er op dat in 2021 ongeveer 50.000 nieuwe woningen worden opgeleverd zonder aardgas. In alle andere situaties geven partijen doorgaans de voorkeur aan all electric. Voor niet stedelijke gebieden betekent dat in de meeste gevallen, naast een hele

goede “schil” met hoge isolatiewaarden, een heel hoge kierdichtheid en drielaags glas - ook de toepassing van een warmtepomp.

Woningbouwproductie vertraagd

Landelijk kampen steeds meer gemeenten met capaciteitsgebrek om bouwplannen op tijd te kunnen beoordelen, zo signaleert Bouwend Nederland. Daardoor blijven plannen (te) lang in de ambtelijke molen hangen en loopt de woningbouwproductie steeds verder achter op de vraag naar woningen. Afgaande op de signalen van leden van Bouwend Nederland loopt ruwweg 10% van de bouwplannen hierdoor vertraging op. Bij de DEAL gemeenten is tot nog toe geen sprake van achterstand bij de beoordeling van bouwplannen.

Verbeterplan

De Werkorganisatie heeft een Verbeterplan Bedrijfsvoering opgesteld en in uitvoering gebracht waarin een traject met 11 punten wordt omschreven: tijdschrijven; normtijden; externe facturering; bewaking DVO-DEAL gemeenten; DVO 2018; onderzoek 65/35 regeling; onderzoek één tarief hantering; transparantere overhead; onderzoek vervuiling flexibele schil; onderzoek directe kosten; onderzoek (on)duidelijkheid rollen.

VTH Drieslag

De bij WODEAL ondergebrachte Projectorganisatie VTH Drieslag zal de VTH-taken voor de zogeheten bevingsgemeenten uitvoeren. Zo wordt invulling gegeven aan de doelstelling van de Nationaal Coördinator Groningen om een adequate gemeentelijke handhaving op de norm voor aardbevingsbestendigheid en de staat van de (gebouwde) omgeving te stimuleren.

In voorkomende gevallen wordt een beroep gedaan op de Omgevingsdienst Groningen (ingeval van taken die vallen onder het zogenoemde ‘basistakenpakket’).

De Werkorganisatie heeft in haar Plan van Aanpak (vervolg) VTH Drieslag onderbouwd hoe verder vorm wordt gegeven aan de organisatiestructuur, de afvaardiging van partijen in de gremia en de financiering van het vervolg van het project.

Daarnaast is een kwaliteitsmanagementsysteem opgezet volgens ISO-9001, met een verdiepingsslag volgens NEN-19600. Daarmee is een systeem opgezet dat op uitvoerend niveau voldoet aan de procescriteria uit de Wet VTH. Het kwaliteitsmanagementsysteem vormt de contramal van het Compliance-managementsysteem van CVW, dat met name gericht is op de naleving van wet- en regelgeving.

Beleidskaders

Waar staat ons beleid beschreven?

Omschrijving nota of plan
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)
Provinciale Handhavingsstrategie
Nalevingsbeleid fysieke leefomgeving DEAL 2011-2016
Welstandsnota, Beeldkwaliteitsplan
Vergunningenbeleid
Erfgoedverordening
Intergemeentelijk bodembeleidsplan regio noord 2014-2018
Gemeentelijke bouwverordening
APV
Kapverordening
Evenementennota
Drank- en horecavergunning
Archeologie Nota
Wet VTH
Omgevingswet

Strategische doelstelling(en)

Wat willen we bereiken?

De strategische doelen voor dit programma omvatten:

1. de adequate uitvoering van de wettelijke- en keuzetaken binnen het taakveld Wabo (onder meer op basis van de opgestelde risicomatrix);
2. de adequate uitvoering van de taken die voortvloeien uit de Algemene Plaatselijke verordening en Bijzondere Wetten;
3. de adequate uitvoering van het Werkprogramma.

Prioriteiten

Wat zijn onze speerpunten?

1. Voldoen aan de kwaliteitscriteria 2.1 en het op adequaat niveau uitvoeren van de verplichte Wabo-taken, APV-taken en taken voortvloeiend uit de Bijzondere Wetten. Nakomen van de verplichtingen vanuit de servicenormen.
2. Vormgeven aan het concept “integraal toezicht”.
3. Focussen op een toekomstbestendige organisatie.

4. Goede invulling geven aan de verantwoordelijkheden in het kader van de opdrachtgever-/opdrachtnemersrelatie met de gemeenten. De dienstverleningsovereenkomsten vormen hierbij een belangrijk hulpmiddel.
5. Optimalisering van de automatisering (mede op basis van de uitkomsten van het informatiebeleidsplan 2011). Dit zowel in relatie tot de DEAL-gemeenten als ten opzichte van de Omgevingsdienst Groningen.
6. De organisatorische aspecten van de samenwerking tussen de gemeentelijke diensten en de Werkorganisatie DEAL-gemeenten.
7. Uitvoering Drank- en Horecawet (wet + verordeningen).
8. Adequate en snelle afhandeling schadegevallen door aardbevingen.

Activiteiten

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De activiteiten die per individuele gemeente moeten worden uitgevoerd worden vastgelegd in dienstverleningsovereenkomsten. Hieronder wordt voor het team Vergunningen en Toezicht & Handhaving ingegaan op algemene en gemeente specifieke activiteiten. Voor het team Bedrijfsvoering & Ondersteuning worden de activiteiten als geheel benoemd.

Vergunningverlening

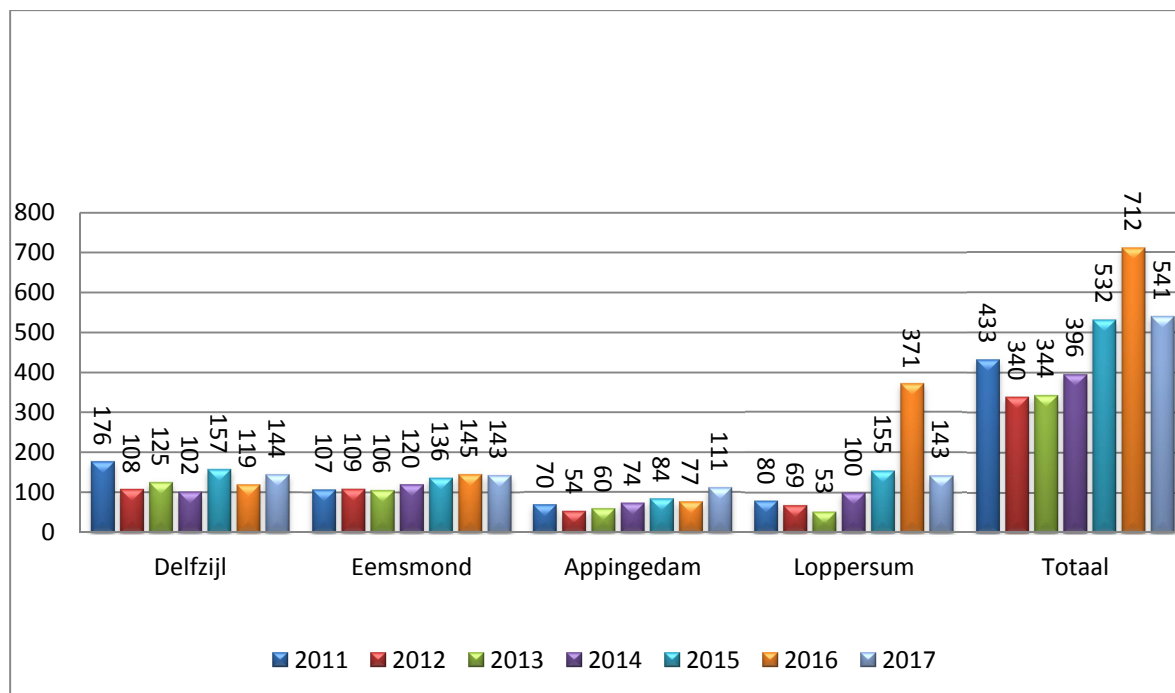
Algemeen

In de navolgende paragrafen wordt de ontwikkeling van het werkaanbod van de afgelopen jaren inzichtelijk gemaakt door van een aantal producten een overzicht te geven van de gerealiseerde aantallen (vergunningen, meldingen, vooroverleggen). De werkzaamheden in het kader van het dossier Gaswinning worden afzonderlijk geduid.

DVO-aantallen vs prognoses (globaal, DEAL-breed)

Bouwen

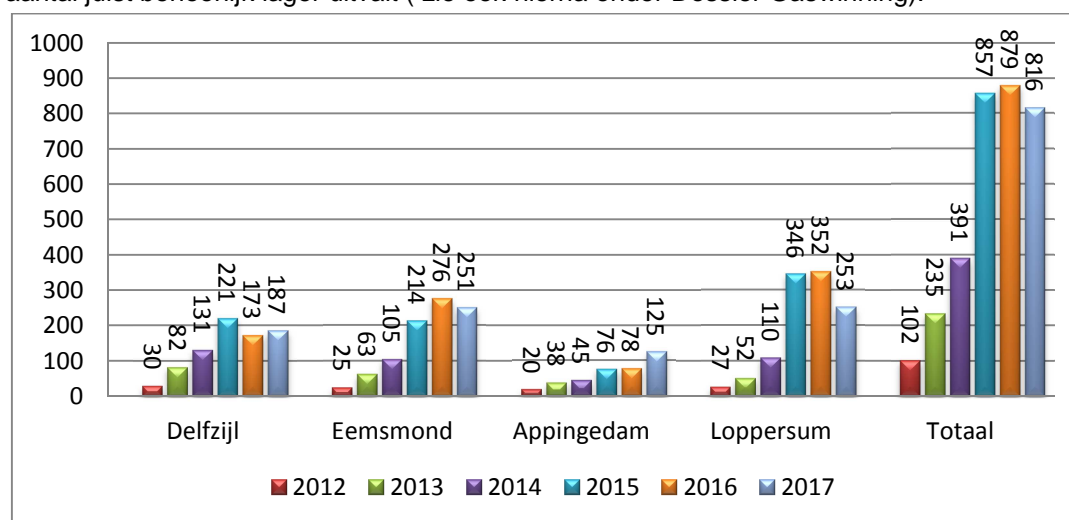
Het aantal ingediende reguliere aanvragen komt in 2017 iets hoger uit dan op grond van de DVO's zou worden verwacht. Daarentegen zien we dat de ingediende bevinggerelateerde sterk zijn afgenomen vanwege vertraging bij de inspecties en het ontwerpen van de versterkingen (zie ook dossier gaswinning). Verder zien we dat het aantal particuliere aanvragen weer stijgt.

Figuur 1: Ingediende aanvragen voor de activiteit bouwen (incl. aardbevingsgerelateerd)

Slopmeldingen

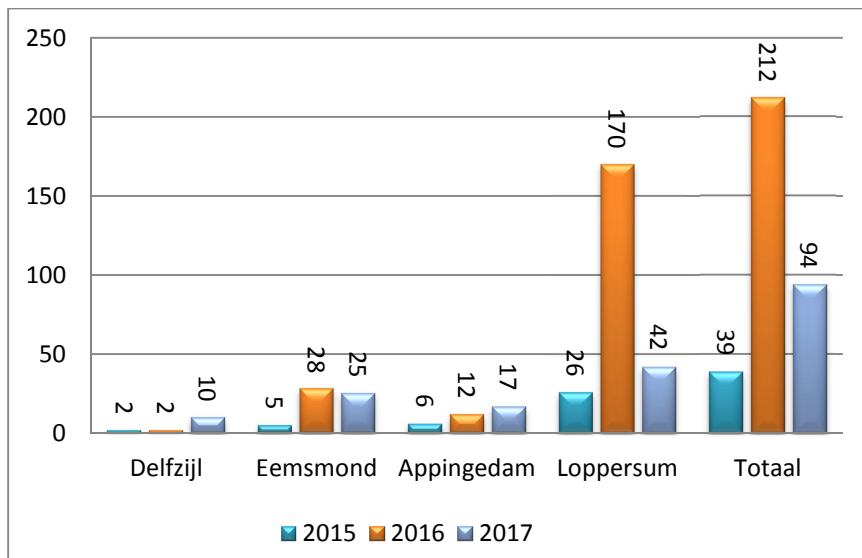
Het aantal slopmeldingen zonder aardbevingsgerelateerde oorzaak valt hoger uit dan we volgens de DVO's zouden verwachten, terwijl bij de slopmeldingen met aardbevinggerelateerde oorzaak dat aantal juist behoorlijk lager uitvalt (zie ook hierna onder Dossier Gaswinning).

Figuur 2: Slopmeldingen (incl. aardbevingsgerelateerd)

Slopen (vergunningplicht)

Er is een omgevingsvergunning activiteit slopen (sloopvergunning) noodzakelijk voor het slopen binnen de beschermde stads- en dorpsgezichten en het slopen op basis van een bestemmingsplan dan wel een voorbereidingsbesluit. De gemeenten Eemshond en Loppersum hadden in 2017 een voorbereidingsbesluit genomen om het slopen van gebouwen tegen te gaan. Hierdoor zijn er in deze gemeenten relatief meer aanvragen geweest. Het aantal ingediende aanvragen komt daarmee beduidend hoger uit dan op grond van de DVO's zou worden verwacht.

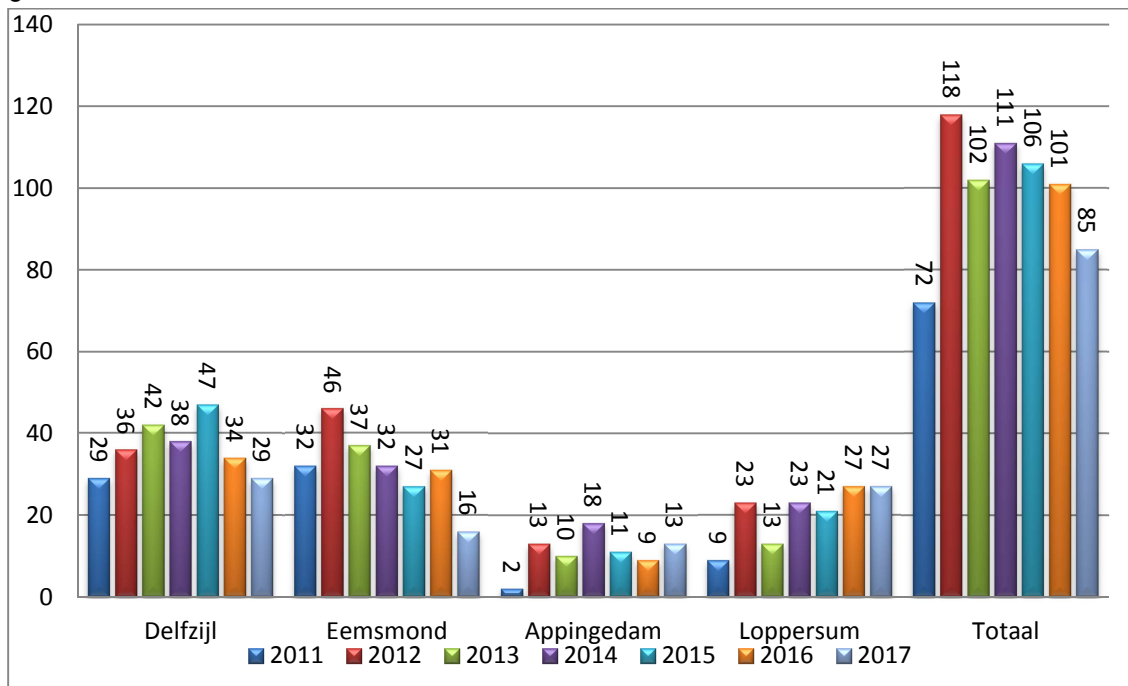
Figuur 3: Slopen vergunningplicht (incl. aardbevingsgerlateerd)

Gebruik in strijd met het bestemmingsplan

Ondanks dat de gemeenten beschikken over vrijwel allemaal actuele bestemmingsplannen, zijn er relatief veel van de aanvragen omgevingsvergunning activiteit bouwen gecombineerd met een ontheffing van het bestemmingsplan. Ten opzichte van de DVO's zijn er meer afgehandeld dan was voorzien. De toename zit met name in de hoeveelheid uitgebreide buitenplanse afwijkingen.

Milieumeldingen

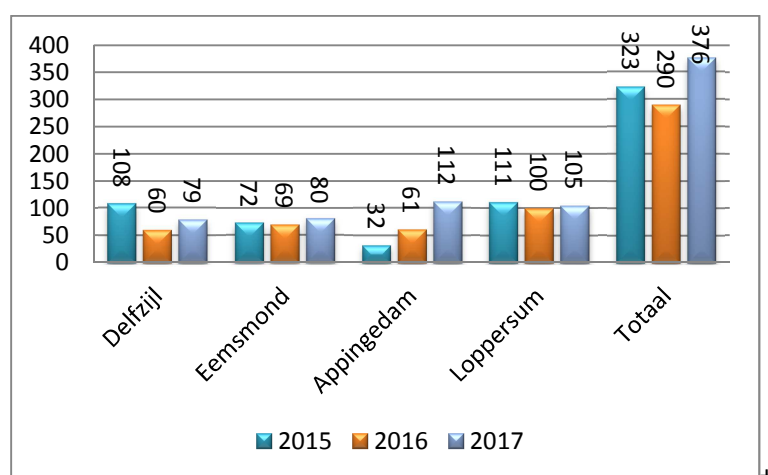
Het aantal ingediende milieumeldingen in het hele DEAL-gebied is de afgelopen licht gedaald. Bij de gemeente Eemsum is dit jaar relatief de grootste daling te zien. Een verklaring is hier niet voor te geven.

Figuur 4: ingediende milieumeldingen

Vooroverleg

De provincie Groningen heeft in 2016 de Omgevingsverordening provincie Groningen (OPG) geactualiseerd. In de OPG zijn instructieregels opgenomen, onder meer ter bescherming van het (gebouwde) cultuurhistorisch erfgoed. Daarnaast zijn er ook 'rechtstreeks werkende regels' in opgenomen, op grond waarvan het – totdat het bestemmingsplan in overeenstemming met de instructieregels is gebracht – een ieder verboden is om binnen het aardbevingsgebied een gebouw geheel of gedeeltelijk te slopen, tenzij aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Er zijn relatief veel vooroverleggen nodig geweest om aan de voorwaarden van de OPG te voldoen.

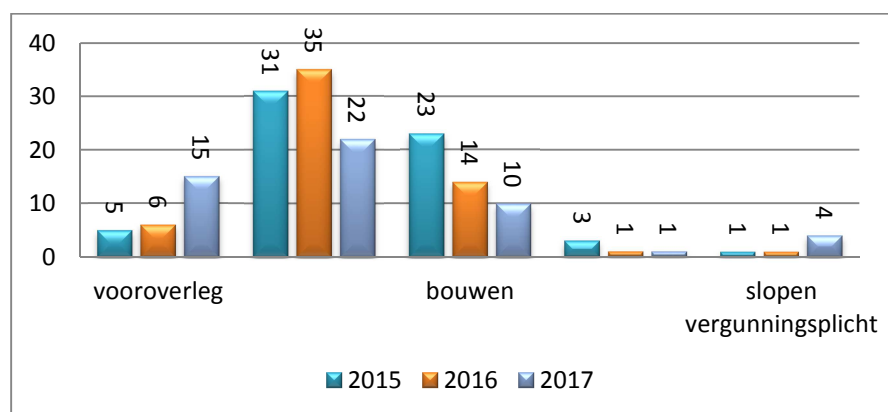

Figuur 5: Vooroverleg (incl. aardbevinggerelateerd)

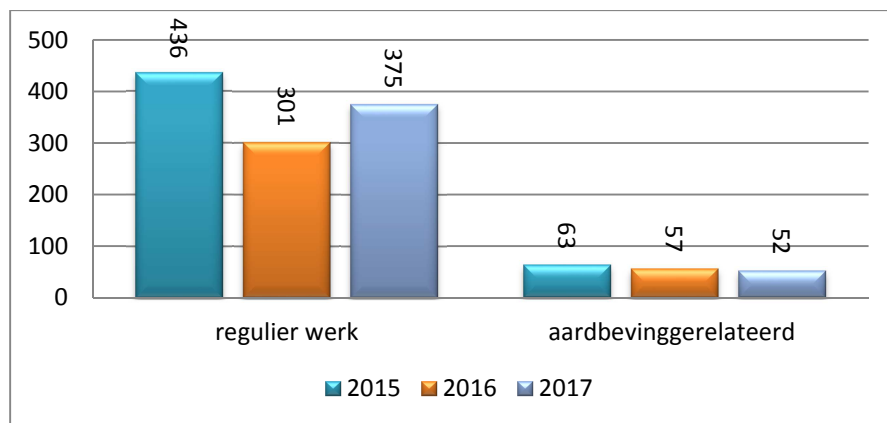
Dossier gaswinning

Sinds 2014 wordt expliciet bijgehouden welke aanvragen aardbevinggerelateerd zijn. In 2015 is dit nog meer per product uitgesplitst. De gegevens vanaf 2015 worden dan ook gebruikt bij de vergelijking tussen de afgelopen drie jaren.

Gemeente Delfzijl

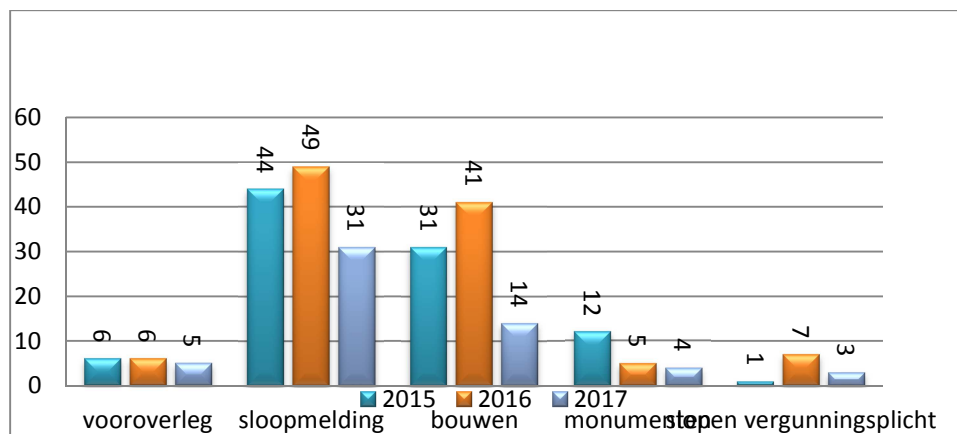
Figuur 6: aardbevinggerelateerde activiteiten

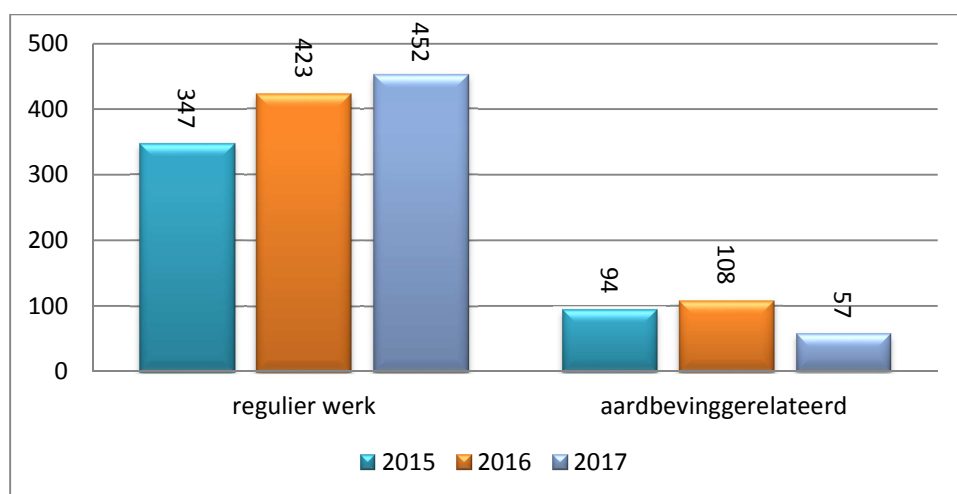
Figuur 7: Verhouding regulier/aardbevingsgerelateerd

Het aantal reguliere werkzaamheden is gestegen en het aardbevinggerelateerde werk is ten opzichte van de vorige jaren redelijk stabiel gebleven.

Gemeente Eemshond

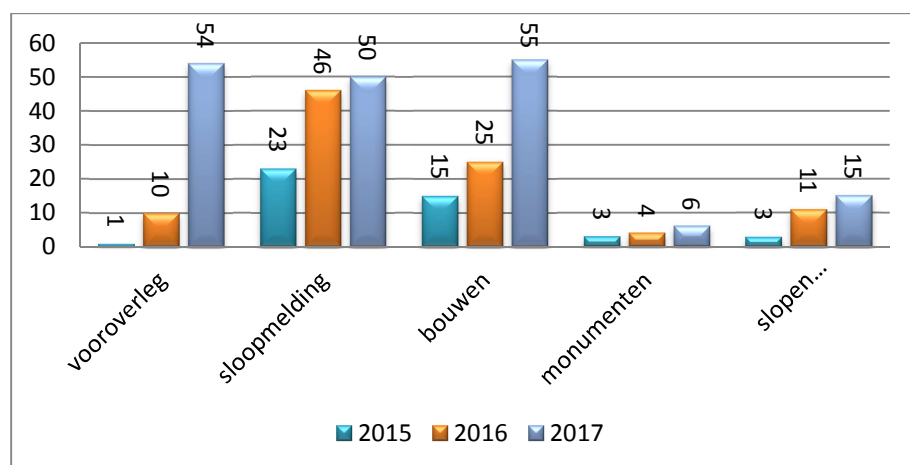
Figuur 8: aardbevinggerelateerde activiteiten

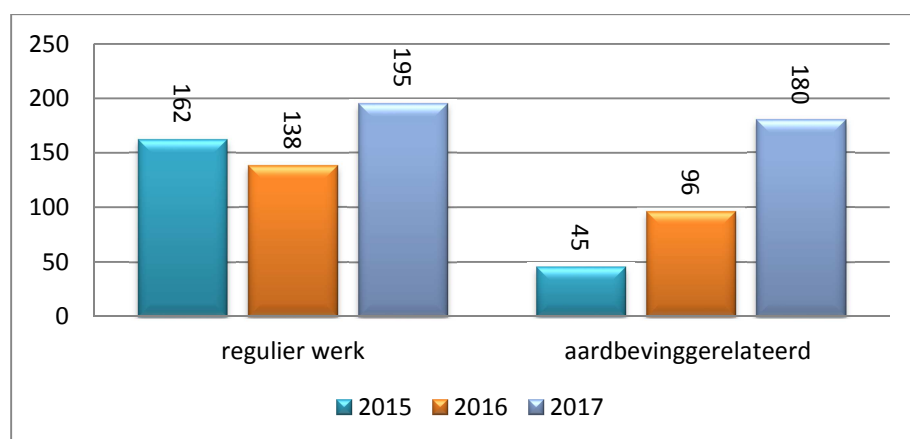
Figuur 9: Verhouding regulier/aardbevingsgerelateerd

Het aardbevinggerelateerde werk is ongeveer gehalveerd ten opzichte van vorig jaar en de stijging van het reguliere werk is minimaal.

Gemeente Appingedam

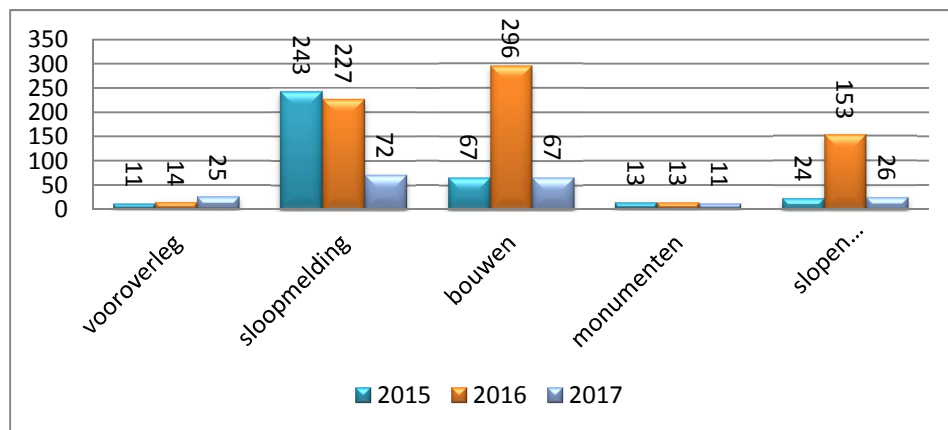
Figuur 10: aardbevinggerelateerde activiteiten

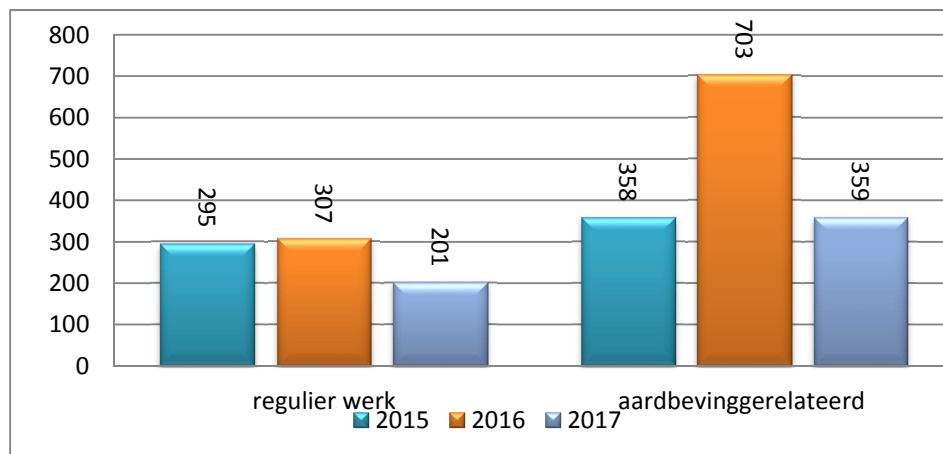
Figuur 11: Verhouding regulier/aardbevingsgerelateerd

Hier is goed te zien dat de werkzaamheden van zowel het reguliere als het aardbevingsgerelateerde werk behoorlijk is gestegen. Een oorzaak van de stijging is dat de wijk Opwierde in zijn geheel bouwkundig zal worden versterkt. Verder heeft het sloopverbod van de provincie er voor gezorgd dat het aantal vooroverleggen behoorlijk is gestegen. Dit zal ook doorwerken in het komende jaar.

Gemeente Loppersum

Figuur 12: aardbevinggerelateerde activiteiten

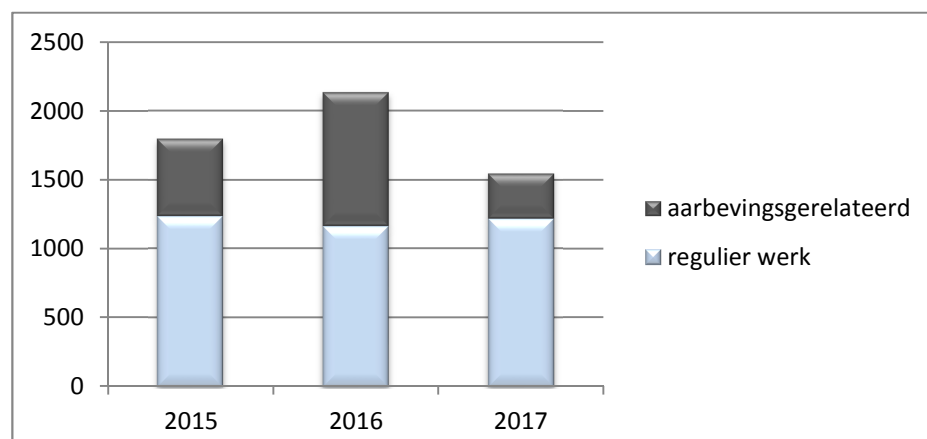
Figuur 13: Verhouding regulier/aardbevingsgerelateerd

Het aantal reguliere en aardbevinggerelateerde werkzaamheden is lager dan in 2016. In 2016 is er een behoorlijk aantal PRBE's (Potentieel Risk Building Elements, voornamelijk schoorstenen) veiliggesteld. Vanwege het doorontwikkelen van de PRBE's zijn de meeste nu vergunningsvrij waardoor het aantal ook veel lager uitpakt.

Totale verhouding regulier / aardbevingsgerelateerde werkzaamheden

Het aantal aardbevingsgerelateerde werkzaamheden is in 2017 afgenomen ten opzichte van de twee voorgaande jaren. Dit is te verklaren doordat de inspecties en het ontwerpen van de versterkingen meer

Figuur 14 Totaal regulier / bevinggerelateerd

Doorlooptijden

De doorlooptijden van de Wabo-aanvragen zijn ten opzichte van vorig jaar weer wat opgelopen. De gemiddelde doorlooptijd van een omgevingsvergunning bedroeg in 2014 namelijk 6,7 weken, in 2015 7,8 weken en in 2016 was dat 6,1 weken. De doorlooptijd in 2017 was 6,8 weken. De stijging heeft te maken met het sloopverbod van de provincie. Hierdoor moesten veel aanvragen voorgelegd worden aan de monumentencommissie van Libau. De monumentencommissie vergadert maar eens per vier weken, waardoor er een vertraging is ontstaan.

De doorlooptijd van de sloopmeldingen is op dit moment 4 werkdagen.

Van rechtswege verleende vergunning

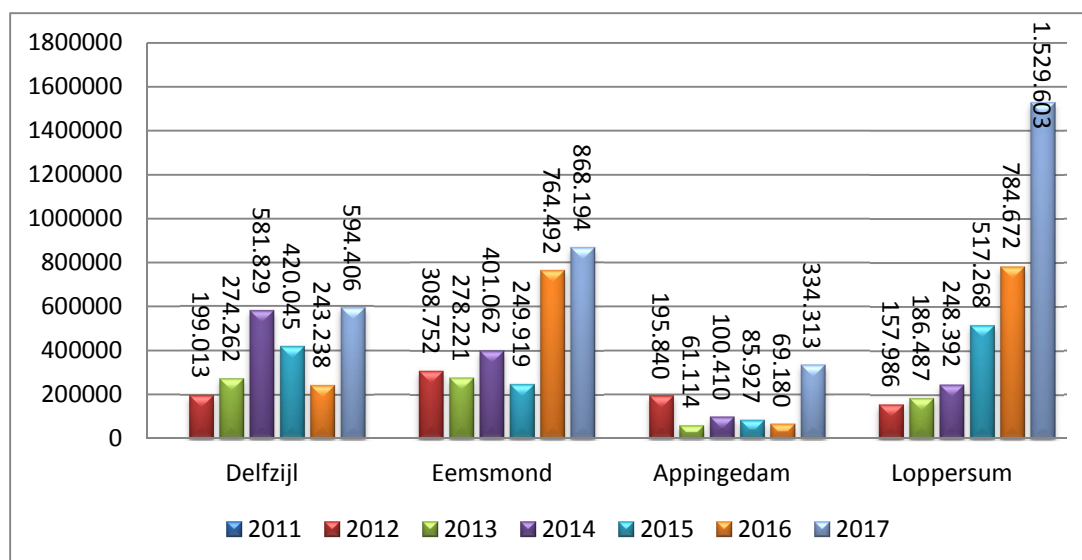
Er zijn in 2017 geen vergunningen van rechtswege verleend.

Juridische houdbaarheid

De vergunningen zijn voldoende juridisch houdbaar. De toegepaste collegiale toets draagt hier zeker aan bij. In de paragraaf team Bedrijfsvoering & Ondersteuning wordt nader ingegaan op de juridische ondersteuning van het team Vergunningen.

Leges

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de gerealiseerde leges over de periode van 1 januari 2016 t/m 31 december 2017. Ter vergelijking zijn ook de legesopbrengsten van de voorgaande jaren weergegeven.

Figuur 15: legesopbrengsten

De sterke stijging van de legesinkomsten voor de gemeenten Delfzijl, Eemsum en Loppersum komt doordat de aanvraag voor het realiseren van een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding is vergund. Voor Delfzijl gaat het om een bedrag van € 100.941, Eemsum € 106.112 en Loppersum € 871.863. De stijging van de legesinkomsten van de gemeente Appingedam heeft te maken met het gegeven dat de bouwkundige versterking in de wijk Opwierde van start is gegaan.

Gemeentespecifiek

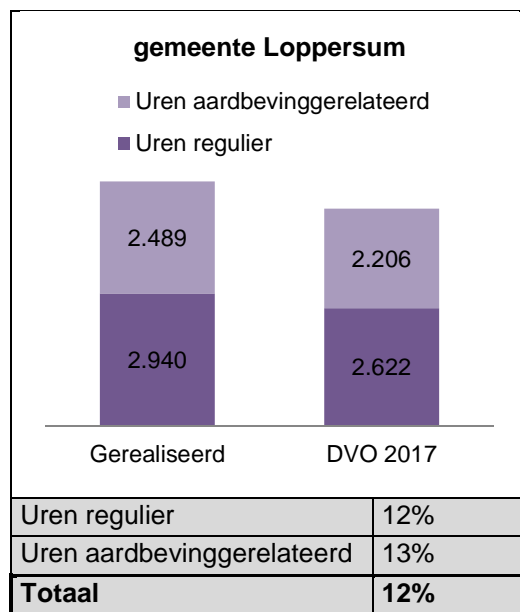
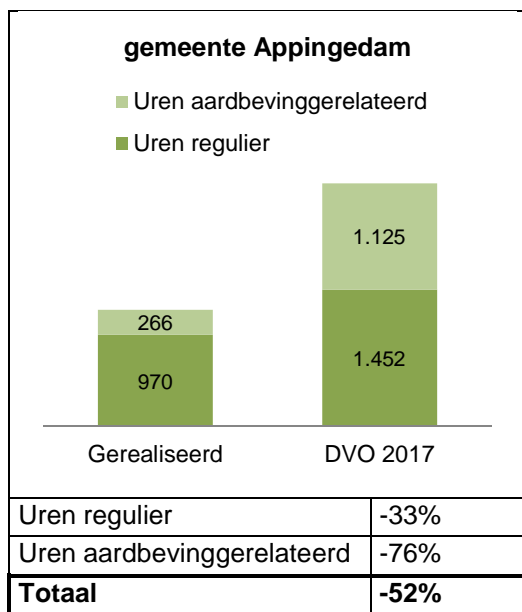
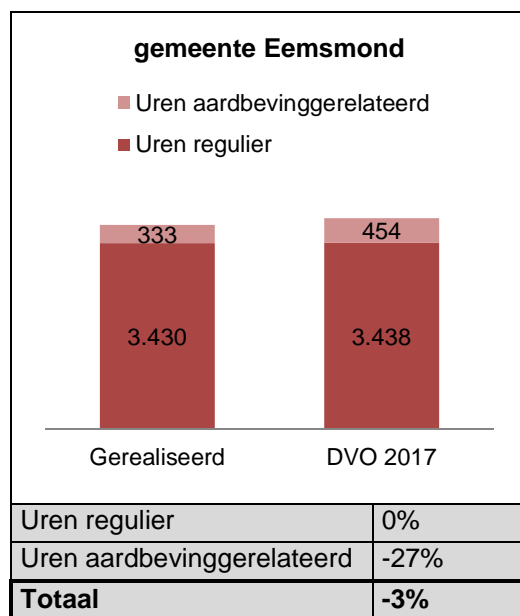
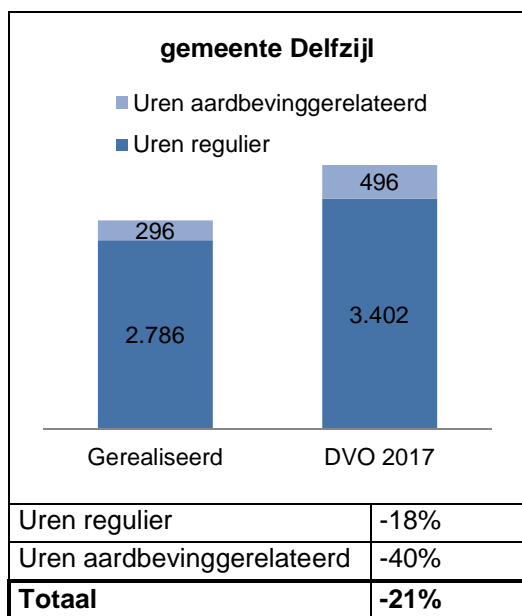
Naast de hierboven al geduide zaken zijn er geen gemeente specifieke bijzonderheden te vermelden.

Toezicht & Handhaving

Algemeen

Over de gehele linie gezien sluit de inzet van het team Toezicht & handhaving Wabo voor de gemeente Eemsum nagenoeg aan op de DVO van 2017. Voor de gemeenten Delfzijl en Appingedam is de totale inzet van het team lager dan verwacht op grond van de DVO. Daarentegen was de inzet voor de gemeente Loppersum hoger dan afgesproken.

Onderstaande grafieken geven per gemeente het aantal gerealiseerde uren en de DVO-uren voor 2017 weer. In de bijbehorende tabel wordt de procentuele afwijking van de gerealiseerde uren ten opzichte van de DVO-uren weergegeven.

De inzet van het team is zowel vanuit de verleende omgevingsvergunningen als vanuit de binnenkomende klachten en verzoeken tot handhaving te typeren als hoofdzakelijk aanbod gestuurd. Hierdoor is het moeilijk een verklaring te geven van de verschillen tussen de gerealiseerde aantallen en de DVO-aantallen. Hierna zal toch getracht worden een verklaring te geven.

Voortgang werkzaamheden (DEAL-breed)

Wabo-regulier (exclusief slopen en milieu)

Zoals vermeld was de inzet in 2017 van het team Toezicht & handhaving Wabo voor de gemeente Eemsmond bijna in overeenstemming met de DVO. Dit is voor de gemeenten Delfzijl, Appingedam en Loppersum niet het geval. Dit uit zich ook in het aantal controles voor omgevingsvergunningplichtige activiteiten.

Deze afwijkingen vloeien voort uit het gegeven dat de werkvoorraad voornamelijk wordt bepaald door de vooraf niet altijd goed in te schatten aantallen omgevingsvergunningen.

Slopen

Het aantal controles bij sloop op grond van een omgevingsvergunning is in de gemeenten Delfzijl en Appingedam lager dan op basis van de DVO uitgevoerd zou moeten worden. Voor de gemeenten Eemsmond en Loppersum is het aantal juist hoger. Het aantal controles op sloopmeldingen is voor alle gemeenten hoger dan in de DVO van 2017 is afgesproken.

Milieu

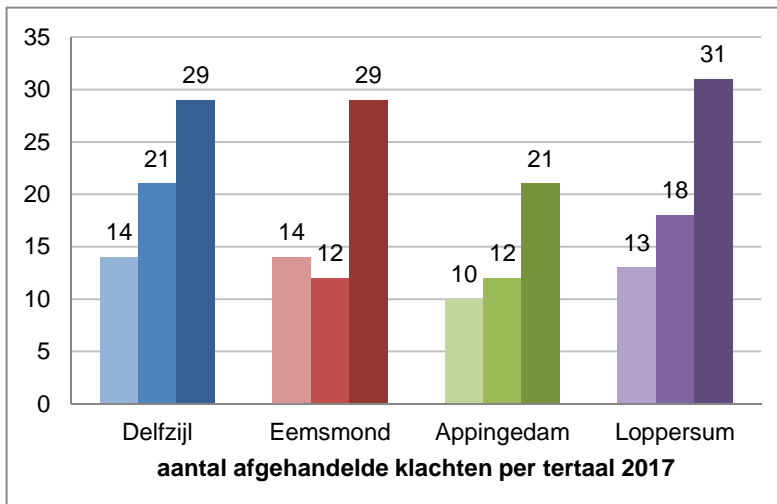
Het aantal afgesproken milieucontroles is in alle gemeenten hoger dan het beheersniveau / de DVO, behalve voor de gemeente Appingedam waar het aantal juist 2 lager uitkwam (deze controles zijn wel uitgevoerd, maar staan nog open omdat er nog een hercontrole plaats moet vinden).

Klachten

In 2017 zijn er vanuit het gehele DEAL-gebied 224 Wabo-gerelateerde klachten en meldingen bij de Werkorganisatie afgehandeld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de klachten.

Soort	Delfzijl		Eemsmond		Appingedam		Loppersum	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Bouwen	27	42%	23	42%	14	33%	15	24%
Slopen	2	3%	2	4%	0	0%	4	6%
Gebruik	8	13%	3	5%	3	7%	3	5%
Milieu								
- Asbest	0	0%	1	2%	0	0%	2	3%
- Afval	8	13%	4	7%	7	16%	9	15%
- Bodem	0	0%	0	0%	0	0%	1	2%
- Geluid	5	8%	4	7%	3	7%	5	8%
- Geur	3	5%	2	4%	2	5%	3	5%
Erfgoed	1	2%	0	0%	0	0%	0	0%
Reclame	2	3%	0	0%	3	7%	4	6%
Kap	1	2%	0	0%	0	0%	5	8%
Uitweg	0	0%	1	2%	0	0%	1	2%
Overig	7	11%	15	27%	11	26%	10	16%
Totaal	64	100%	55	100%	43	100%	62	100%

In verband met de nieuwe teamindeling worden vanaf eind 2016 de Wabo-gerelateerde klachten en de klachten op het vlak van de bijzondere wetten / APV afzonderlijk vermeld. Daarnaast is de categorie-indeling per januari 2017 gewijzigd. Op deze manier wordt voorkomen dat klachten worden weggeschreven onder de categorie "Overig". E.e.a. maakt een vergelijking met de aantallen van vorig jaar lastiger. Wel is hiernaast een vergelijking tussen de tertalen van 2017 gemaakt.

Informatieverzoek toezicht

Vanaf dit jaar is er een nieuw product toegevoegd aan de PDC, namelijk: informatieverzoek toezicht. Dit product is toegevoegd omdat burgers of bedrijven wel eens met een klacht komen waarbij het bij nadere beschouwing in feite om een informatieverzoek gaat. Veelal ondervindt de klager overlast of hinder van een bepaalde activiteit en komt dan met vragen in de trant van: klopt het wel dat mijn buurman activiteit zus of zo onderneemt? Worden er geen regels overtreden? Etc. De klager wordt vervolgens zo goed mogelijk geïnformeerd over de betreffende situatie.

In 2017 zijn er 6 informatieverzoeken gedaan.

Aardbevinggerelateerde werkzaamheden

Wabo (exclusief slopen en milieu)

Wij zien, zoals ook is vermeld in het hoofdstuk van het team Vergunningen Wabo, dat de DVO's niet aansluiten bij de werkelijkheid; het aantal ingekochte producten ligt hoger dan de daadwerkelijke aantallen. Hierdoor is de inzet van het team Toezicht & handhaving Wabo voor deze producten lager dan verwacht op grond van de DVO.

Slopen meldingen

Het aantal controles bij sloopmeldingen is in alle gemeenten lager dan op basis van de DVO uitgevoerd zou moeten worden. Dit komt doordat het aantal aardbevinggerelateerde sloopmeldingen in deze gemeente eveneens lager is dan in de DVO was voorzien.

Meldingen CVW

Zoals al in de tweede tussenrapportage is aangegeven, zijn afspraken gemaakt met het CVW. Het resultaat van deze afspraak uit zich in minder meldingen van het CVW. Onderstaande tabel geeft de aantallen per gemeente weer.

Aantal ingediend	Aantal afgehandeld
------------------	--------------------

	2017	2017
Delfzijl	8	7
Eemshmond	12	15
Appingedam	4	3
Loppersum	20	13

Integraal toezicht

Om de signaleringsfunctie met betrekking tot de Wabo onderdelen bij reguliere controles te versterken worden de belangrijkste aspecten door middel van een signaleringslijst meegenomen tijdens een controle. Indien nodig worden collega-toezichthouders van andere taakvelden ingeschakeld. Het programma Squit2go (iPad applicatie) bevat een integrale checklist waardoor het voor iedere toezichthouder automatisch ertoe aangezet wordt om tijdens controles een aantal integrale aspecten te beoordelen.

BAG-registraties

Om de voortgang te bespreken en eventuele knelpunten op te pakken vindt periodiek overleg plaats tussen het BAG projectbureau en de Werkorganisatie. Audits tonen aan dat de werkzaamheden doorgaans op een juiste wijze worden uitgevoerd. Onderstaande tabel geeft de aantallen BAG-registraties per gemeente en per tertaal weer.

	Aantal 1 ^e tertaal	Aantal 2 ^e tertaal	Aantal 3 ^e tertaal
Delfzijl	1	18	4
Eemshmond	1	10	1
Appingedam	0	11	1
Loppersum	1	2	1

Juridische houdbaarheid

Uitgaande brieven worden zoveel als mogelijk gecontroleerd op 'juridische houdbaarheid'. Iedere uitgaande waarschuwingsbrief gaat uit na een juridische check. Indien nodig vindt aanpassing plaats. Toezichthouders blijven inhoudelijk verantwoordelijk voor uitgaande brieven, alsmede voor de inhoudelijke rapportage.

Projecten

Proactieve handhaving

Het project richt zich op het proactief opsporen van illegaal bouwactiviteiten, bouwen in strijd met de regelgeving, bedrijven die (nog) geen melding hebben gedaan, etc. Naar aanleiding van klachten en meldingen worden al wel de nodige handhavingsactiviteiten geïnitieerd, maar door een meer proactieve benadering kunnen ook veel onwenselijke ontwikkelingen en bijbehorende handhavingsacties worden voorkomen. Onderstaand schema geeft het aantal ingezette uren voor geheel 2017 per gemeente weer.

Aantal controles	Aantal uren
------------------	-------------

	2017	2017
Delfzijl	45	135
Eemsmond	26	78
Appingedam	26	78
Loppersum	24	72

De DEAL-gemeenten hebben de Werkorganisatie gevraagd om te inventariseren welke gebouwen in de gemeenten zijn voorzien van breedplaatvloeren. Dit naar aanleiding van de instorting van de in aanbouw zijnde parkeergarage bij Eindhoven Airport en het daarop volgende verzoek (d.d. 25 september 2017 en 9 oktober 2017) van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De Werkorganisatie heeft per gemeente 34 uur besteed aan deze inventarisatie. Deze uren komen, na overleg met de accounthouders, ten laste van het product *Proactieve handhaving*.

Kwaliteitsaspecten

Uitgaande brieven

Eind dit jaar hebben de toezichthouders een cursus "Helder Schrijven" gevolgd. Tijdens deze cursus werden handhavingsbrieven (waarschuwing, vooraankondiging, last oplegging, e.d.) geëvalueerd. Dit moet de leesbaarheid voor een "leek" bevorderen zonder de 'juridische houdbaarheid' uit het oog te verliezen. In het eerste tertaal van 2018 zullen de brieven herschreven worden.

Rapporteren n.a.v. controles

Op dit moment worden controles / constateringingen nog op verschillende manieren gerapporteerd. Om hier eenduidigheid in te krijgen zijn de standaardrapportages aangepast.

Werkwijze toezicht sloopmeldingen / asbestsaneringen

Momenteel is er bij de toezichthouders onduidelijkheid over hun rol en bevoegdheden bij het controleren van sloopmeldingen / asbestsaneringen. Het toezicht op sloopmeldingen / asbestsaneringen wordt namelijk niet alleen gedaan door het gevoegd gezag maar ook door de Inspectie SZW en certificerende instellingen. Daarnaast blijkt dat de checklisten van Squit 2Go niet aansluiten op de manier waarop de gemeente c.q. de Werkorganisatie toezicht moet houden. Daarom wordt voor het eind van dit jaar een werkwijze op papier gezet en worden de checklisten van Squit 2Go aangepast. Het is de bedoeling om vanaf 1 januari 2018 deze verbeterde werkwijze toe te passen.

Gemeente specifiek

Gemeente Delfzijl

Rommelerven / vervallen panden

In de periode juli t/m oktober 2016 zijn er diverse overleggen geweest met de gebiedsregisseurs van de gemeente Delfzijl om een volledige lijst op te stellen met rommelerven en vervallen panden in deze gemeente. Vanaf november vorig jaar is er structureel overleg over de panden op deze lijst en de daarbij behorende aanpak.

Om het project meer body en continuïteit te geven heeft de gemeente Delfzijl voor dit jaar 150 uur bij de Werkorganisatie ingekocht voor ondersteuning bij het project. Van deze 150 uur zijn in 2017 20 uren gebruikt. Voor 2018 is de afspraak gemaakt om elkaar meer op te zoeken.

APV / Bijzondere wetten

Algemeen

Het team toezicht, handhaving en vergunningverlening heeft in 2017 een flinke ontwikkeling doorgemaakt, zowel in kwantitatief alsook in kwalitatief opzicht.

Het hanteren van andere kengetallen heeft ertoe geleid dat een werkervaringsplaats kon worden gecreëerd. Dit heeft geresulteerd in een tijdelijk dienstverband (tot 1 januari 2019) voor een nieuwe collega, die zo de kans krijgt los te komen van zijn bijstandsuitkeringspositie en zich verder te ontwikkelen binnen het team. Voor het toezicht op naleving Drank- en Horecawet en het toezicht in de openbare ruimte is ook invulling gegeven aan de ontstane vacatureruimte. Vanwege de goede ervaringen met de leerlingen van het Alfa College, zijn de vacatures ingevuld door gediplomeerde schoolverlaters van het Alfa College - Uniform beroepen.

Met de gemeente Midden Groningen is het contract verlengd en is een verdubbeling van de inzet ten opzichte van 2017 gevraagd. De gemeenten Zuidhorn en Marum zijn dermate tevreden dat ook zij het lopende contract voor het inzetten van de Boa's openbare ruimte met een jaar verlengd hebben. Daarnaast wordt er in de gemeenten Stadskanaal, Midden Groningen, Zuidhorn, Grootegast, De Marne, Leek Marum, Bedum, Winsum en Oldambt structurele ureninzet gevraagd voor het toezicht op naleving van de bepalingen gesteld bij of krachtens de Drank- en Horecawet en het toezicht op de voorwaarden gesteld bij de verleende evenementenvergunningen. De gemeenten Westerwolde en Haren willen graag incidenteel gebruik blijven maken van de toezichthouders Drank- en horecawet.

De gemeente Westerwolde is bezig met het werven en opleiden van eigen Boa's en de gemeente Haren wil de discussie rondom de herindeling even afwachten, alvorens structurele afspraken te maken.

Sinds 1 januari 2018 zijn de opdrachten op het gebied van toezicht op de Drank- en horecawet van de gemeenten of voormalig gemeenten Hogeveen, Menterwolde, en Stadskanaal rechtstreeks bij de Werkorganisatie neergelegd. Voorheen waren deze taken belegd bij de Omgevingsdienst Groningen.

Het toezicht op naleving van de Drank- en horecawet moet zich nog verder uitkristalliseren. Er worden al wel stappen gezet voor wat betreft een meer provinciebrede uniformiteit. Vanuit de doorstart van het Convenant Alcohol en Jeugd volgen ook aanbevelingen aan gemeenten hoe vorm en inhoud te geven aan de taken en verantwoordelijkheden die gemeenten in dezen hebben. De Werkorganisatie is vertegenwoordigd in de werkgroep Verkrijgbaarheid. Vanuit deze werkgroep is een opdracht belegd bij de Werkorganisatie om een naleefonderzoek uit te voeren in de hele provincie Groningen bij geselecteerde verstrekkers. Gemeenten zijn nog zoekende voor wat betreft de mate van inzet en bijbehorende vervolgstappen in de handhaving.

De samenwerking met het Alfa college, afdeling uniformberoepen, zal ook in 2018 worden gecontinueerd. Door de uitbreiding van de uren in Midden Groningen zijn er momenteel 6 leerlingen van het Alfa College 32 uur per week actief in het gehele werkgebied.

Vergunningverlening

De inspanningen tot nu toe en de ingezette kwaliteitsslag beginnen hun vruchten af te werpen.

De samenwerking en afstemming met de evenementen coördinator van de gemeente Delfzijl krijgt steeds meer vorm en inhoud. Bij de andere gemeenten moet hier echter nog een impuls aan worden gegeven.

Punt van zorg is en blijft het ontbreken van een structureel portefeuillehouders overleg met de verantwoordelijk portefeuillehouders, hierdoor kunnen risico's voor bestuurders ontstaan. En waar het gaat om risicovolle evenementen, kan er sprake zijn van het ontbreken van directe communicatie met de verantwoordelijk ambtenaar binnen de gemeenten.

Niet helder is wat de gevolgen van de ontwikkelingen rond de nieuwe AMvB brandveilig gebruik overige plaatsen zijn met betrekking tot de evenementenvergunning en de daaraan gekoppelde brandveiligheidsvoorschriften (zie hoofdstuk ontwikkelingen).

Bijzondere wetten

Het aantal vergunningen Bijzondere wetten kwam redelijk overeen met de prognose. Per januari 2018 worden de kengetallen zoals deze nu gebruikt gemonitord met het urenregistratiesysteem clockwise.

Toezicht en handhaving

Evenementen

Er is breed toezicht gehouden tijdens evenementen, bij meerdaagse evenementen is er dagelijks toezicht uitgevoerd. Voor het publiek is de geüniformeerde Boa openbare ruimte een aanspreekpunt. Door de boa openbare ruimte ook in te zetten tijdens evenementen is er meer zichtbaar toezicht aanwezig, wat naar verwachting het veiligheidsgevoel vergroot. Voor het toezicht op naleving van de Drank- en horecawet worden Boa's in burgerkleding ingezet; hier is de herkenbaarheid eerder een nadeel dan een voordeel.

In de DEAL-gemeenten wordt voor grote evenementen een vooroverleg gepland en wordt in bijna alle gevallen ook een evaluatie na afloop gehouden. Er blijft echter wel discussie over inschaling van evenementen (groot, belastend). Leidraad is tot heden nog steeds het evenementenbeleid, hier wordt door gemeenten wel eens van afgeweken. Dit levert in enkele gevallen discussie op tussen vergunningverlening en de gemeenten, maar in bijna alle gevallen werd er een constructieve oplossing gevonden.

Drank en Horeca

De werkzaamheden op het onderdeel Drank- en horeca zijn grotendeels volgens schema verlopen. Uitzondering is de controle leeftijdsgrenzen bij niet-vergunning plichtige bedrijven (supermarkten); hier zijn de controles achtergebleven bij de vooraf ingebrachte uren. Dit is grotendeels te wijten aan het feit dat de handhavingstrategie (LHS) nog niet bij alle bestuurders bekend is. Maar ook kan het zijn dat bewust van de LHS wordt afgeweken. Doordat het overleg met de verantwoordelijke portefeuillehouder op dit onderdeel ontbreekt, kunnen er risico's ontstaan voor de portefeuillehouder. In de DAL-gemeenten zijn de nodige vooraankondigingen gedaan en in een enkel geval is een last opgelegd voor deze branche. In de gemeenten Eemsmond is geen toezicht geweest op dit specifieke onderdeel.

Themacontroles

In de gemeente Eemsmond is het project weesfietsen in 2017 naar tevredenheid verlopen en vond er goede afstemming plaats met het gemeentebedrijf. De samenwerking en communicatie verliep uitstekend. Er zijn in 2017 in totaal 60 weesfietsen verwijderd van de aangewezen locaties.

BOA

Het toezicht, uitgevoerd door de geüniformeerde boa's, heeft het afgelopen jaar meer gestalte gekregen. De Boa's zijn inmiddels een redelijk bekend fenomeen in de gemeenten waar ze ingezet worden. Met de aanbeveling aan gemeenten om ook via de vaste communicatiekanalen bekendheid te geven aan de inzet van Boa's en de taken die vervullen, is tot nog toe niets gedaan. De gemeenten buiten de DEAL-gemeenten hebben daarentegen wel gekozen voor een zogenaamde presentatie van de Boa's, wat heeft tot meer draagvlak. Ook weten inwoners in laatstgenoemde gemeenten beter de weg naar de Boa's te vinden. In de gemeente Eemsmond wordt ook voorzichtig gestart met het handhaven door Boa's door ze verbaliserend op te laten treden. Door gebruik te maken van deze bevoegdheden van de Boa's is het rendement van de inzet hoger. Gemeenten gaan hier nog steeds verschillend mee om; daar waar de Boa's niet kunnen/mogen verbaliseren is het naleefgedrag ook slechter. De gemeenten Loppersum en Appingedam willen in 2018 de Boa's ook in gaan zetten voor diverse projecten, zoals: verkeerd aanbieden huisvuil, parkeren in de blauwe zone etc.

Projecten

Er zijn geen specifieke projecten uitgevoerd in 2017.

Klachten en meldingen

Klachten en meldingen zijn en blijven een groot deel van het werk van de toezichthouders, met name overlast in de openbare ruimte komt veelvuldig voor. In 2017 is in de gemeenten Delfzijl en Appingedam een aangepaste APV vastgesteld. De Werkorganisatie is betrokken bij de aanpassingen. Vanuit de Werkorganisatie is input gegeven aan de gemeenten voor de totstandkoming van de aangepaste APV.

Gemeentespecifiek

Er zijn geen bijzonderheden te vermelden, anders dan hierboven genoemd.

Adviseurs

Het team Adviseurs faciliteert de primaire processen van Vergunningverlening en Toezicht & Handhaving. De adviseurs, juristen en specialisten van het team worden ingezet op de terreinen bodem, water, Wet geluidhinder, milieu en duurzaamheid, inrichtingen, juridische ondersteuning en constructieberekeningen.

Deels is hun aandeel in de VTH-werkzaamheden verdisconteerd in de kengetallen bij vergunningverlening en toezicht en deels zijn hun werkzaamheden nader geduid en gekwantificeerd als eigenstandig product, zoals in de overzichtstabel *Adviseren & Ondersteunen* wordt aangegeven.

Juridische ondersteuning

Werkzaamheden

Door de juridische adviseurs worden onder andere de bezwaarzaken, beroepzaken, hoger beroepzaken en verzoeken om voorlopige voorziening behandeld. Naast deze juridische procedures, worden de andere teams ondersteund bij diverse andere zaken.

Met onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de zaken die in de verslagperiode zijn behandeld en de zaken die op dit moment afgehandeld of nog in behandeling zijn. In de tabel worden de aantallen gegeven per zaaktype en per gemeente.

De tabel vermeldt zowel zaken die betrekking hebben op verleende/geweigerde omgevingsvergunningen alsook zaken die betrekking hebben op handhaving. Er is geen onderscheid gemaakt in de complexiteit van de zaken.

Totalen bezwaar en beroep 2017

Zaaktype	Delfzijl	Eemsmond	Appingedam	Loppersum	Totaal
Bezwaar	28	10*	6	9	53
Beroep	1	12	1	2	16
Hoger beroep	0	1	2	1	4
Voorlopige Voorziening	3	1	1	0	5

Tabel: Aantal zaken per zaaktype en per gemeente

* = voor een aantal bezwaarzaken die bij de gemeente Eemsmond zijn ingediend wordt inhoudelijke ondersteuning geboden bij een informele behandeling van het bezwaarschrift

Slechts een deel van de bezwaarzaken leidt tot beroepzaken en een gering aantal leidt tot hoger beroepzaken. Een stap naar de rechter is voor veel mensen nog steeds te groot (deels door te betalen griffierechten). Het aantal juridische procedures in de verslagperiode (78) is met 20 gestegen ten opzichte het aantal juridische procedures vorig jaar (58).

Juridische houdbaarheid

Verreweg de meeste vergunningprocedures verlopen zonder dat er juridische procedures op volgen. Echter, voor die gevallen waarbij wel juridische procedures volgen, houden in het algemeen de meeste primaire besluiten stand. In een enkel geval behoeft het primaire besluit een aanpassing van de motivering en in een zeldzaam geval wordt een besluit vernietigd of herroepen. De verleende vergunningen zijn daarmee over het algemeen als juridisch houdbaar te beschouwen.

De juridische houdbaarheid wordt ook zoveel mogelijk gegarandeerd door in het traject van de vergunningverlening juridische ondersteuning te bieden en door een juridische vraagbaakfunctie. Daarnaast is het zo dat bij de complexere procedures er altijd een juridische check plaatsvindt.

Andere werkzaamheden

Naast de in de bovenstaande tabel genoemde zaken worden er ook nog andere zaken behandeld door de juridische ondersteuning. Hierbij kan worden gedacht aan handhavingszaken (het voorbereiden van een last onder bestuursdwang/dwangsom en het behandelen van handhavingsverzoeken), juridische ondersteuning bieden bij het vergunningproces, het behandelen van ingekomen zienswijzen, het opstellen van gedoogbeschikkingen, het opstellen van juridische adviezen, het behandelen van verzoeken op basis van de Wet openbaarheid van bestuur, etc. Voor de gemeente Appingedam worden ook planschadeverzoeken behandeld.

Bodem

Terugblikkend op 2017 kan worden gesteld er geen achterstanden in de werkzaamheden zijn ontstaan. Het aantal meldingen grondverzet in de gemeenten Delfzijl en Loppersum is afgenomen, terwijl in de gemeenten Appingedam en Eemsum het aantal juist is toegenomen. Dit hangt samen met het gegeven dat in de regio verschillende dynamiek valt te constateren met betrekking tot (her)ontwikkelingsprojecten, saneringstrajecten en grondverzet. Mogelijk speelt het gebrek aan toezicht en handhaving door de Omgevingsdienst Groningen ook een rol in de afname. De overige bodemwerkzaamheden (o.a.; advisering en beoordeling van rapportages en dergelijke) zijn in de volle breedte toegenomen. Ontwikkelingen op gebied van onder anderen civiele werken, (woning)bouw en (her)bestemmingen van locaties/percelen hebben mede bijgedragen aan de toename van de werkzaamheden. Ook ondersteuning van de adviseurs bodem bij gemeentelijke projecten is toegenomen. Terugkerende advisering van de civiele afdelingen binnen de gemeenten is hiervan een voorbeeld, maar ook projectmatige werkzaamheden komen meer voor. Zo is tot mei 2017 ondersteuning gegeven bij de sanering van de voormalige 'vuilstort Bierum' en hebben de adviseurs bodem een bijdrage geleverd in de ontwikkelingen bij de voormalige steenfabriek "Rusthoven" bij de gemeente Loppersum.

De informatie die voor het uitvoeren van de bovengenoemde taken nodig is, wordt vastgelegd in ons Bodem Informatie Systeem (BIS) Nazca I Bodem. Ook de bodeminformatie die beschikbaar komt bij het uitoefenen van het bevoegd gezag in het kader van andere wetgeving wordt in het BIS opgeslagen (bv. bodemrapporten in het kader van bouwactiviteiten). Naast bovenstaande toepassingen is het bodeminformatiesysteem een informatiehuis voor gemeentelijke en provinciale bodem(onderzoeks)gegevens. Deze informatie kan bijvoorbeeld ontsloten worden voor een bodemkwaliteitskaart of het maken van een omgevingsvisie ten aanzien van bodem(kwaliteit). Verwacht wordt dat met de komst van de Omgevingswet het bodeminformatiesysteem een belangrijkere rol gaat spelen. Sinds november 2017 heeft de Werkorganisatie DEAL-gemeenten een contract met Nazca IT solutions BV om deel te nemen aan het shared service bodeminformatiesysteem, waarbij door meerdere partijen gebruik gemaakt wordt van hetzelfde bodeminformatiesysteem (BIS). Het shared service gedeelte wordt de informatiebron voor meerdere partijen en is een ruimte waarin verschillende partijen (provincie, gemeentes en ODG) kunnen werken.

Tot slot zij vermeld dat in een regionaal bodemoverleg periodieke afstemming met de Noord-Groninger gemeenten plaats vond.

Geluid, water, Flora- en Faunawet

In voorkomende gevallen is bij de beoordeling van een aanvraag voor een omgevingsvergunning een geluidtoets noodzakelijk. De toets maakt duidelijk of al dan niet een akoestisch onderzoek is vereist. Is dit het geval, dan volgt beoordeling van het akoestisch rapport.

De coördinatie van het zonebeheer van de industrieterreinen van Appingedam, Delfzijl en Eemshaven ligt vooralsnog bij de Werkorganisatie. De Werkorganisatie neemt deel aan het in dit verband gehouden ambtelijk overleg.

Het zonebeheer is een taak van het bevoegd gezag welke niet behoort tot het basistakenpakket van de ODG. De uitvoerende geluidswerkzaamheden voor Delfzijl worden nu verricht door het Noordelijk Akoestisch Adviesbureau (NAA). In de overzichtstabel *Adviseren en Ondersteunen* worden de toetsingen op het onderdeel geluid nader gekwantificeerd.

De gemeente is bevoegd gezag voor de indirecte lozingen en er is ook een belangrijke koppeling met omgevingsvergunning en waterwetvergunning. Vaak is voor activiteiten ook een omgevingsvergunning vereist. Dit vraagt om alertheid van partijen bij de te verlenen vergunningen. De afspraak is dan ook gemaakt om elkaar over en weer te informeren over de binnengekomen aanvragen en verleende vergunningen.

Om vervelende gevolgen van het niet nakomen van de bepalingen uit de Wet Natuurbescherming te voorkomen wordt in relevante gevallen de aanvrager van een omgevingsvergunning hier tijdig op gewezen. Dit heeft in 2017 niet geleid tot vervolgacties.

Constructieve veiligheid

In de verslagperiode zijn de nodige controles op constructieve veiligheid van bouwwerkzaamheden uitgevoerd door middel van constructieberekeningen, maar ook door toezicht op de bouwkwaliteit. De toets op constructieve veiligheid vindt altijd plaats, indien logischerwijs mag worden aangenomen dat de aard van het bouwwerk daar aanleiding toe geeft.

CVW en NCG zetten vaart achter het bouwkundig versterken van woningen in het aardbevingsgebied. In de verslagperiode zijn in diverse dorpen woningen en sectorwoningen van de woningcorporaties versterkt. Naar verwachting zullen de komende jaren in toenemende mate woningen, schoolgebouwen en overige objecten grootschalig worden versterkt. Voor de Werkorganisatie betekent dat een steeds grotere toename van de workflow.

Het versnellen van het versterkingstraject zal ook leiden tot een versneld inzicht in het aantal panden met gevaarlijk/ernstig achterstallig onderhoud. Ernstige bouwkundige gebreken en/of acute, onveilige situaties, worden door NCG/CVW onverwijld aan de gemeenten c.q. de Werkorganisatie gemeld, zodat de constructeur van de Werkorganisatie de bouwkundige veiligheid aan de hand van het toetsingskader NEN 8700 (bestaande bouw) kan toetsen. Er was in dit verband een constante stroom casussen met uiteenlopende problematiek in behandeling.

De omliggende gemeenten leggen in toenemende mate werkzaamheden bij de Werkorganisatie neer. Voor de gemeente Winsum, Bedum en Slochteren worden constructieve adviezen gegeven in kader van de vergunningverlening maar ook worden adviezen gegeven bij complexe en grote handhavingszaken. De toegenomen workflow en positionering in het werkgebied maakten uitbreiding in formatie noodzakelijk. Hiervoor is een samenwerkingsverband met externen aangegaan om de werkzaamheden te kunnen blijven uitvoeren.

Klimaat en duurzaamheid

Klimaatbeleidsoverleg

In het door de Werkorganisatie voorgezeten regionale klimaatbeleidsoverleg, waar beleidsmedewerkers van Bedum en Winsum ook bij aanschuiven, vond uitwisseling van ervaringen en projecten plaats. Relevante projecten vanuit o.a. het Energieakkoord of het programma Energietransitie komen op het klimaatoverleg aan bod. Afhankelijk van de inbreng van de gemeenten zijn de afgelopen jaren vanuit dit overleg diverse gezamenlijke projecten opgestart.

Energieloket

Sinds juli 2015 bestaat het Energieloket Groningen dat informatie aan woningeigenaren over energiebesparing en duurzame opwekking. Elke gemeente heeft een eigen versie van het loket, met een eigen couleur locale. Alle Groninger gemeenten met uitzondering van Delfzijl, participeren in het loket. Een kerngroep, waarin ook de Werkorganisatie participeert, bewaakt de uitrol van activiteiten van het loket.

Het aantal mensen dat bereikt wordt door het Energieloket en haar campagnes nam in 2017 verder toe. Het aantal unieke bezoekers liep op van 24.000 in januari tot zo'n 97.000 eind december. Ook wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van de verschillende diensten van het Energieloket.

Met de communicatieacties en off-line campagnes (o.a. Warmtetour en de Isolatieveiling) worden veel mensen gestimuleerd om energie te besparen en duurzaam energie op te wekken. Het Energieloket Groningen heeft een duidelijke functie gekregen in het versnellen van de energietransitie in de provincie Groningen en is de spin in het web geworden in de samenwerking tussen gemeenten, VGG, provincie, lokale energie coöperaties, Groninger Energie Koepel, Buurkracht, Natuur- en Milieufederatie, bedrijven, NCG, VNG en RVO.

Werkzaamheden voor derden

Naast de taakuitvoering voor de DEAL-gemeenten heeft de Werkorganisatie ook werkzaamheden verricht voor derden. In totaal ging het daarbij om 4.260 uur (incl. 119 uur voor de gemeente Delfzijl – Project stortplaats Bierum). Bij werk voor derden kan in principe over de volle breedte van het werkterrein van de Werkorganisatie een beroep op de organisatie worden gedaan. Het verrichten van taken voor 'niet DEAL- gemeenten' zal daarbij nooit ten koste gaan van de taakuitvoering voor de DEAL-gemeenten. De betreffende gemeenten worden afzonderlijk geïnformeerd over de uitgevoerde werkzaamheden.

Middelen

Wat mag het kosten?

	Raming 2017 vóór wijziging	Raming 2017 ná wijziging	Realisatie 2017	Realisatie 2016
Baten	3.621.381	3.649.530	3.871.456	3.700.930
Lasten	3.692.425	4.017.675	4.231.621	3.724.226
Gerealiseerde resultaat (excl. algemene dekkingsmiddelen)	71.044-	368.145-	360.165-	23.296-

Algemene dekkingsmiddelen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de algemene dekkingsmiddelen die binnen de Werkorganisatie aanwezig zijn. Aangezien de deelnemende gemeenten (Delfzijl, Eemmond, Appingedam en Loppersum) het grootste gedeelte van de baten voor hun rekening nemen, zijn de algemene dekkingsmiddelen van beperkte omvang.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

	Raming 2017 vóór wijziging	Raming 2017 ná wijziging	Realisatie 2017	Realisatie 2016
Saldo financieringsfunctie	-	-	15-	8
Totaal	-	-	15-	8

Het saldo van de financieringsfunctie betreft de betaalde en ontvangen rente.

Onvoorzien

In de begroting 2017 is een bedrag van € 5.750 opgenomen voor onvoorziene uitgaven. In 2017 is het bedrag voor onvoorzien niet aangewend.

Paragrafen

Hieronder worden door het Besluit Begroting en Verantwoording verplichte paragrafen opgenomen. Indien een paragraaf niet is opgenomen, betekent dit dat de betreffende paragraaf niet van toepassing is voor de Werkorganisatie DEAL.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de aanwezige risico's. Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de organisatie in staat is om financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

De weerstandscapaciteit is de middelen en mogelijkheden waarover de Werkorganisatie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.

Een risico kan worden gedefinieerd als de kans waarop een gebeurtenis zich kan voordoen en welke impact deze gebeurtenis heeft. Voor de bepaling van het weerstandsvermogen zijn alleen die risico's van belang waarvoor geen maatregelen zijn getroffen (bv het afsluiten van een verzekering).

Het weerstandsvermogen is voldoende indien het saldo van de weerstandscapaciteit minus de aanwezige risico's positief is.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende onderdelen:

1. de onvoorziene uitgaven;
2. de algemene reserves;
3. bestanddelen van de bestemmingsreserves;
4. de stille reserves;
5. de niet-benutte belastingcapaciteit;
6. mogelijke bezuinigingsmaatregelen.

Ad. 1. Onvoorziene uitgaven

In de begroting is voor dekking van niet voorziene uitgaven een structureel bedrag opgenomen van € 5.700. In de 2017 is de post onvoorziene uitgaven niet aangewend. Het saldo van onvoorzien op 31-12-2017 is daarmee nihil aangezien het niet bestede deel onderdeel is van het rekeningresultaat.

Ad. 2 Algemene reserve

De Algemene Reserve bedraagt eind 2017 vóór resultaatbestemming € 164.264. Het voordelige resultaat van 2017 ad € 13.715 wordt, indien het algemeen bestuur hiermee akkoord gaat, grotendeels toegevoegd aan de Algemene reserve (€ 10.973). De algemene reserve ná resultaatbestemming bedraagt € 175.237.

Ad. 3 Bestemmingsreserve Risico-opslag

De Bestemmingsreserve Risico-opslag bedraagt eind 2017 vóór resultaatbestemming € 310.297. Het voordelige resultaat van 2017 ad € 13.715 wordt, indien het algemeen bestuur hiermee akkoord gaat, gedeeltelijk toegevoegd aan de Bestemmingsreserve Risico-opslag (€ 2.742). De bestemmingsreserve bedraagt ná resultaatbestemming € 313.039. In de begroting 2018 (ná wijziging) wordt een bedrag onttrokken van € 100.000 ter dekking van de uitgaven voor de flexibele schil. Beschikbaar is derhalve € 213.039.

Ad. 4 Overige bestemmingsreserves

Naast de twee aangenomen reserves zijn er op dit moment geen bestemmingsreserves aanwezig.

Ad. 5 Stille reserves

Stille reserves zijn activa die tegen nul zijn gewaardeerd of waarvan de boekwaarde (beduidend) onder de handelswaarde liggen. De meeropbrengsten die bij verkoop ontstaan kunnen voor andere doeleinden worden aangewend.

De gemeenschappelijke regeling heeft geen stille reserves.

Ad. 6 Niet-benutte belastingcapaciteit

Aangezien de Werkorganisatie geen inkomsten genereert middels belastingheffing en/of leges, is er géén sprake van een niet-benutte belastingcapaciteit. De heffing van de leges vindt plaats door de deelnemende gemeenten. De verantwoording van de leges vindt eveneens binnen de deelnemende gemeenten plaats.

Ad. 7 Mogelijke bezuinigingsmaatregelen

De organisatie heeft sinds haar bestaan twee bezuinigingstaakstellingen opgelegd gekregen. De eerste was een formatieve taakstelling van 10%, de tweede taakstelling een taakstelling van 10% van de bijdrage van de DEAL-gemeenten (€ 358.000). Beide taakstellingen zijn volledig ingevuld.

Verdere bezuinigingsmogelijkheden worden op dit moment niet reëel geacht.

Totale weerstandscapaciteit

De totale (verwachte) weerstandscapaciteit (inclusief resultaatbestemming) van de Werkorganisatie ziet er als volgt uit:

Nr.	Onderdeel	Bedrag
1.	Onvoorziene uitgaven	€0
2.	Algemene Reserve	€175.237
3.	Bestemmingsreserve Risico-opslag	€213.029
4.	Overige bestemmingsreserves	€0
5.	Stille reserves	€0
6.	Niet-benutte belastingcapaciteit	€0

Nr.	Onderdeel	Bedrag
7.	Bezuinigingsmaatregelen	€ 0
	Totaal	€388.266

Risico's

De risico's van de Werkorganisatie zijn geïnterviewd en in kaart gebracht. De inventarisatie heeft plaatsgevonden per team. Hieronder zijn de risico's gebundeld en voor de gehele organisatie onder elkaar gezet. De risico's zijn onderverdeeld naar:

- a. Aansprakelijkheidsrisico's
- b. Risico's op de bedrijfsvoering
- c. Financiële risico's
- d. Risico's i.v.m. externe factoren
- e. Overige risico's

Na het totaaloverzicht is een toelichting per risico opgenomen.

Indien we kijken naar de relatieve verhouding van de kosten dan maken de loonkosten ongeveer 70% uit van het totaal. Hieruit blijkt dat de personele lasten het grootste risicoaandeel voor de organisatie vormt.

Het totaaloverzicht van de risico's is als volgt:

Omschrijving	Kans 1)	Mate van inschatbaarheid	Beheersing 2)	Financiële gevolg	Risico
a. Aansprakelijkheid					
Claims	25%	Slecht	Verminderen	€ 50.000	€ 12.500
b. Bedrijfsvoering					
Ziekte	25%/70%	Redelijk	Accepteren	€ 153.720	€ 73.000
Vacatures	10%	Slecht	Accepteren	€ 70.000	€ 7.000
Wachtgeldverplichtingen	50%	Slecht	Accepteren	€ 139.500	€ 69.750
Ongevallen	10%	Slecht	Verminderen	€ 25.000	€ 2.500
Informatiebeveiliging	10%	Slecht	Accepteren	€ 60.000	€ 6.000
WGA	70%	Slecht	Overdragen	€ -	€ -
Interne bedrijfsvoering	90%	Redelijk	Accepteren	Onbekend	p.m.
c. Financieel					
Proceskostenveroordeling	50%	Slecht	Accepteren	€ 5.000	€ 2.500
Dwangsomkosten	50%	Slecht	Accepteren	€ 2.520	€ 1.260
Eigen risico verzekering	10%	Slecht	Verminderen	€ 5.000	€ 500
Eigen risico inventaris	10%	Slecht	Verminderen	€ 5.000	€ 500
Gevolgschade	10%	Slecht	Verminderen	€ 25.000	€ 2.500
Schade aan auto's	50%	Slecht	Verminderen	€ -	€ -
d. Externe factoren					
Stelpost werken voor derden	10%	Slecht	Accepteren	€ 107.000	€ 10.700
Omzet derden i.r.t. CKosten	50%	Slecht	Accepteren	€ 125.000	€ 62.500
Regelgeving	10%	Slecht	Accepteren	€ 65.000	€ 6.500

Omschrijving	Kans 1)	Mate van inschatbaarheid	Beheersing 2)	Financiële gevolg	Risico
e. Overig					
Kleine risico's	10%	Slecht	Accepteren	€ 10.000	€ 1.000
Totaal					€259.530

Weerstandsvermogen

Op basis van het bovenstaande kan het weerstandsvermogen worden bepaald. De berekening is als volgt:

Weerstandsvermogen	Bedrag
Weerstandscapaciteit Werkorganisatie	€ 388.266
Risico's	€ 259.530
Weerstandsvermogen 31-12-2017	€128.736

Hieruit kan geconcludeerd worden dat het weerstandsvermogen van de gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie DEAL-gemeenten ruim voldoende is. De aanwezige risico's kunnen volledig gedekt worden zonder dat de bedrijfsvoering direct gevaar loopt. Uitgangspunt bij de aanwezige risico's is dat het uitsluitend incidentele tegenvallers zijn. Daarnaast zullen niet alle risico's op hetzelfde moment plaatsvinden.

Verrekeningreglement

Op grond van het verrekeningreglement wordt géén rekening gehouden met de Bestemmingsreserve Risico-opslag. De omvang van de Bestemmingsreserve Risico-opslag bedraagt € 213.039 (rekening houdend met de resultaatbestemming 2017 en het bestuursbesluit inzake de onttrekking van € 100.000). Op basis hiervan bedraagt de weerstandscapaciteit inclusief resultaatbestemming € 175.226 (positief). Op grond van dit besluit resteert een negatief bedrag van € 84.304. In 2017 vindt géén uitbetaling plaats op grond van het verrekeningreglement.

Beleid

Het beleid betreffende het weerstandsvermogen kan als volgt worden weergegeven:

- de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen wordt jaarlijks door het Algemeen Bestuur vastgesteld bij de jaarstukken;
- de Algemene Reserve van de gemeenschappelijke regeling mag in meerjarenperspectief niet negatief zijn;
- het Algemeen Bestuur stelt op voorstel van het Dagelijks Bestuur een (bestemmings)reserve vast;
- de (incidentele) weerstandscapaciteit wordt in eerste instantie voor zowel incidentele als structurele tegenvallers gebruikt;
- structurele tegenvallers worden, zonder dat daar meevallers tegenover staan, afgedekt in de eerstvolgende meerjarenbegroting;
- de post onvoorzien wordt alleen gebruikt voor incidentele tegenvallers;

- risico's worden jaarlijks beoordeeld en waar nodig aangepast. De inventarisatie wordt verwerkt in de jaarstukken;
- bij de berekening van de weerstandscapaciteit wordt, in verband met de eventuele verrekening van het resultaat met de deelnemende gemeenten, de Reserve Risico-opslag buiten beschouwing gelaten.

Financiële kengetallen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de kengetallen zoals voorgeschreven in de BBV.

Kengetallen (%)	R2016	B2017	R2017
Netto schuldquote	-22,5%	Niet berekend	-12,0%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-22,5%	Niet berekend	-12,0%
Solvabiliteitsratio	53,6%	Niet berekend	43,6%
Structurele exploitatieruimte	0,5%	0%	5,1%
Grondexploitatie	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Belastingcapaciteit	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Verklaring en beoordeling

- Netto schuldquote

Netto schuldquote: het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen

- 0% t/m 100%: normaal
- > 100%: weinig leencapaciteit
- > 130%: zeer hoge schuld

De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Aangezien de gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie DEAL geen langlopende schulden heeft is de netto schuldquote zelfs negatief. Dit betekent (in principe) voldoende mogelijkheden tot het aantrekken van geldleningen.

- Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is gelijk aan de netto schuldquote aangezien binnen de gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie DEAL géén sprake is van financiële vaste activa.

- Solvabiliteitsratio

Solvabiliteitsratio: het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid. Normaal is tussen 20% en 70%. De solvabiliteitsratio is gedaald als gevolg van de uitbetaling van het positieve weerstandsvermogen.

- Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan of de exploitatie structureel in evenwicht is. Een positief percentage geeft een voordelige structurele exploitatieruimte aan, een negatief percentages een nadelige structurele exploitatieruimte.

- Grondexploitatie

Dit kengetal is voor de gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie DEAL niet van toepassing.

- Belastingcapaciteit

Dit kengetal is voor de gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie DEAL niet van toepassing.

Onderhoud kapitaalgoederen

Het personeel van de Werkorganisatie is gehuisvest in het kantoorpand aan de Gevelsteen 12 te Delfzijl. Dit pand wordt gehuurd. Het binnen onderhoud van het kantoorpand komt voor rekening van de Werkorganisatie. Voor wat betreft de inrichting (meubilair en vloerbekleding) dan wel bouwkundige aanpassingen van de kantoorruimten is de Werkorganisatie eveneens verantwoordelijk. Deze kosten zijn opgenomen in de exploitatie en hebben een budget van globaal € 4.000.

Andere kapitaalgoederen zijn niet aanwezig binnen de Werkorganisatie.

Verbonden partijen

De Werkorganisatie DEAL-gemeenten heeft geen verbonden partijen.

Financiering

Het doel van de financieringsparagraaf is om het bestuur te informeren over het treasurybeleid en de beheersing van de renterisico's. De Werkorganisatie heeft zich geconformeerd aan het treasurystatuut zoals deze is vastgesteld door de gemeente daar waar de financiële administratie wordt beheerd.

Het is niet de verwachting dat de Werkorganisatie zich op korte termijn op de kapitaalmarkt gaat begeven. Op dit moment heeft de Werkorganisatie géén leningen in portefeuille. Het renterisico is daarmee nihil.

Bedrijfsvoering

Algemeen

De Werkorganisatie voert, onder leiding van een directeur en teamleiders, taken uit op het gebied van vergunningverlening (Wabo, APV en Bijzondere wetten) en Toezicht & Handhaving. De teams Vergunningverlening en Toezicht & Handhaving behartigen de primaire VTH-taken en worden daarbij ondersteund door het team Bedrijfsvoering & Ondersteuning.

Het bestuur stelt eisen aan de Werkorganisatie met betrekking tot rechtmatigheid, doelmatigheid, efficiency/ effectiviteit en transparantie in de uitvoering. Diverse externe audits, een klanttevredenheidsonderzoek en positief gewaardeerde rapportages van de verrichte werkzaamheden hebben uitgewezen dat de Werkorganisatie aan deze eisen voldoet.

Hoewel niet wettelijk verplicht kan het bestuur op grond van de verordening 'Doelmatigheid en doeltreffend' een onderzoek doen instellen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur. Er is geen onderzoek in dit kader uitgevoerd.

Kwaliteit(sverbetering) van de producten en werkprocessen staan immers hoog geprioriteerd in de bedrijfsvoering. Dat vertaalt zich onder meer in het kunnen voldoen aan de landelijke VTH-kwaliteitscriteria.

In het bedrijfsplan zijn de cultuurwaarden verwoord die zullen bijdragen aan de beoogde wijze van werken en omgaan met elkaar.

Personeel en organisatie

Het personeel van de Werkorganisatie DEAL-gemeenten is in dienst van de gemeenschappelijke regeling.

Formatie en Bezetting

In 2017 gelden de volgende formatie- en bezettingsgegevens:

Onderdeel	Formatie begroting	Bezetting 31/12/2016
Directeur	1,00	1,00
Vergunningverlening	8,67	8,67
Toezicht & Handhaving	8,76	9,38
APV & Vergunningen & Bijzondere wetten	7,40	10,73
Adviseurs en secretariaat	12,99	13,02
Vacatureruimte	2,62	-
Totaal	41,44	42,80

De vacatureruimte (de zogenaamde flexibele schil) is financieel beperkt beschikbaar in verband met kosten in verband met een nog lopende Bovenwettelijke WW verplichting en (tijdelijke) aanpassingen van het beschikbare budget. Het restant is zo nodig benut voor het inhuren van tijdelijke capaciteit voor vervanging bij ziekte of voor piekwerkzaamheden.

Ziekteverzuim en Arbo

Het verzuimpercentage over 2016 zien er als volgt uit:

Afdeling	Verzuimpercentage 2017
Vergunningverlening	2,18
Toezicht en handhaving	4,33
APV & Vergunningen & Bijzondere wetten	7,49
Adviseurs en secretariaat	7,20
Totaal	5,10

Ter vergelijking de verzuimcijfers over 2016:

Afdeling	Verzuimpercentage 2016
Vergunningverlening	2,79
Toezicht en handhaving	5,61
Bedrijfsvoering en ondersteuning	4,01
Totaal	4,13

Het streven is er in de afgelopen jaren op gericht geweest om een ziekteverzuimpercentage van maximaal 5 % te realiseren. In het jaar 2017 is dit dus gerealiseerd op 0,10 % na.

Opleidingsplan

Aan het opleidingsplan 2017 is wederom uitvoering gegeven aan opleidingen in het kader van de kwaliteitscriteria en/of op grond van (persoonlijke of teamgerichte) ontwikkeling of her- en bijscholing.

Dienstverleningsovereenkomsten (financiën, P&O, facilitair, archivering, automatisering)

De ondersteunende diensten worden op gebied van bovengenoemde ingekocht bij de diverse gemeenten. Gemeente Loppersum levert de P&O taken en de hiermee gepaarde financiële/salaristechnische diensten. Gemeente Delfzijl verleent de financiële en facilitaire taken. Het gemeenschappelijke GemCC levert de automatiseringstaken. In de vastgestelde DVO's worden de diensten nader omschreven.

Nieuwe functieboek en formele organisatiewijziging WO DEAL

In 2017 heeft formeel het nieuwe functieboek zijn beslag gekregen en zijn de organisatieaanpassingen formeel gewijzigd in een 4 -tal teams te weten Team Vergunningen Wabo, Team Toezicht en handhaving Bijzondere Wetten/APV, Team Toezicht en handhaving Wabo en Team Secretariaat en Adviseurs. De teams worden functioneel aangestuurd door Teamcoördinatoren.

JAARREKENING

Balans

ACTIVA	31 december 2017	31 december 2016
<u>Vaste activa</u>		
Materiële vaste activa	26.182	38.912
- Investerings met een economisch nut	26.182	38.912
Totaal vaste activa	26.182	38.912
<u>Vlottende activa</u>		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	695.278	905.879
- Vorderingen op openbare lichamen	35.352	1.204
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	659.126	900.960
- Overige vorderingen	800	3.715
Liquide middelen	77.217	100.946
Overlopende activa	323.853	538.079
Totaal vlottende activa	1.096.348	1.544.904
Totaal generaal	1.122.530	1.583.816

PASSIVA	31 december 2017	31 december 2016
<u>Vaste passiva</u>		
Eigen vermogen	488.276	848.454
- Algemene reserve	164.264	252.196
- Bestemmingsreserves	310.297	358.985
- Gerealiseerd resultaat	13.715	237.273
Vorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	-	-
Totaal vaste passiva	488.276	848.454
<u>Vlottende passiva</u>		
Netto vlottende schuld met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	343.015	242.941
- Overige schulden	343.015	242.941
Overlopende passiva	291.240	492.421
Totaal vlottende passiva	634.254	735.362
Totaal generaal	1.122.530	1.583.816

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

	Raming 2017 vóór wijziging			Raming 2017 ná wijziging		
Omschrijving Programma	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma VTH taken	3.621.381	3.692.425	71.044-	3.649.530	4.017.675	368.145-
Subtotaal Programma	3.621.381	3.692.425	71.044-	3.649.530	4.017.675	368.145-
Algemene dekkingsmiddelen						
Saldo financieringsfunctie	-	-	-	-	-	-
Subtotaal algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien						
Onvoorzien	-	5.750	5.750-	-	5.750	5.750-
Vennootschapbelasting (VpB)						
Vennootschapbelasting	-	-	-	-	-	-
Subtotaal onvoorzien en VpB	-	5.750	5.750-	-	5.750	5.750-
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	3.621.381	3.698.175	76.794-	3.649.530	4.023.425	373.895-
Toevoeging/onttrekking aan reserves						
Programma VTH taken	76.794	-	76.794	373.895	-	373.895
Subtotaal mutatie reserves	76.794	-	76.794	373.895	-	373.895
Gerealiseerde resultaat	3.698.175	3.698.175	153.588-	4.023.425	4.023.425	-

Realisatie 2017			Realisatie 2016		
Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
3.871.456	4.231.621	360.165-	3.700.930	3.724.226	23.296-
3.871.456	4.231.621	360.165-	3.700.930	3.724.226	23.296-
-	15	15-	8	-	8
-	15	15-	8	-	8
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
3.871.456	4.231.636	360.180-	3.700.938	3.724.226	23.288-
373.895	-	373.895	260.561	-	260.561
373.895	-	373.895	260.561	-	260.561
4.245.351	4.231.636	13.715	3.961.499	3.724.226	237.273

Toelichtingen

De Werkorganisatie is opgericht per 1 december 2010 door de gemeenten Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum. 2011 is het 1^e jaar waarin de gemeenschappelijke regeling een begroting en een jaarrekening heeft opgesteld.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het betreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het kalenderjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Balans

Vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervangingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. De investeringen worden lineair afgeschreven aan de hand van de volgende uitgangspunten:

• Nieuwbouw bedrijfsgebouwen	40 jaar (maximaal)
• Renovatie, restauratie en aankoop bedrijfsgebouwen	25 jaar (maximaal)
• Technische installaties bedrijfsgebouwen	15 jaar (maximaal)
• Productiemachines en/of –apparatuur	10 jaar (maximaal)
• Veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen	10 jaar (maximaal)
• Telefooninstallaties	10 jaar (maximaal)
• Kantoormeubilair	10 jaar (maximaal)
• Nieuwbouw tijdelijke bedrijfsgebouwen	10 jaar (maximaal)
• Transportmiddelen, aanhangwagens en personenauto's	7 jaar (maximaal)
• Informatiebeleidsplan	5 jaar (maximaal)
• Automatiseringsapparatuur	3 jaar (maximaal)
• Gronden en terreinen	geen afschrijving

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 5.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen, deze worden altijd geactiveerd.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor eventuele verwachte oninbaarheid wordt een voorziening in mindering gebracht.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Exploitatie

Personeelslasten

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Toelichting op de balans per 31 december

ACTIVA

ASTE ACTIVA

Materiële vaste activa (MVA)

Het verloop van de investeringen met een economisch nut kan als volgt worden weergegeven:

	Balans- waarde 31-12-2016	Investe- ring	Desin- vestering	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- dering	Balans- waarde 31-12-2017
Vervoermiddelen	2.252	-	281-	1.971-	-	-	-
Overige MVA	36.660	10.250	-	20.728-	-	-	26.182
Totaal	38.912	10.250	281-	22.699-	-	-	26.182

De post vervoermiddelen heeft betrekking op de overgenomen VW Polo van de gemeente Delfzijl. Het voertuig wordt conform het afschrijvingsbeleid in 7 jaar afgeschreven. De VW Polo is eind 2017

verkocht. De overige MVA betreffen de investeringen uit het informatiebeleidsplan (3 projecten), de aanschaf van I-pads en aanvullende ICT-investeringen. De investeringen in 2017 hebben betrekking op de upgrade naar OLO en de aanschaf van de bodemmodule.

VLOTTENDE ACTIVA

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Boek- waarde 31-12-2017	Voorzie- ning oninbaar- heid	Balans- waarde 31- 12-2017	Balans- waarde 31-12-2016
<i>Vorderingen op openbare lichamen</i>				
Gemeente Appingedam	-	-	-	-
Gemeente Delfzijl	9.647	-	9.647	-
Gemeente Eemsum	10.016	-	10.016	1.204
Gemeente Loppersum	9.636	-	9.636	-
Gemeente Oldambt	835	-	835	-
Gemeente Winsum	5.218	-	5.218	-
Gemeente Zuidhorn	-	-	-	-
Omgevingsdienst Groningen (ODG)	-	-	-	-
Overige vorderingen	-	-	-	-
<i>Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>				

Het saldo van de uitzettingen (exclusief de RC-verhouding met het Rijk) bedraagt op 24-02-2018 € 800. Voor de openstaande vorderingen is het niet noodzakelijk een voorziening voor oninbaarheid op te nemen.

De RC-verhouding met het Rijk is een gevolg van het verplichte schatkistbankieren. Op grond van artikel 2, lid 4, Wet financiering decentrale overheden wordt in de toelichting op de balans het drempelbedrag alsmede de ruimte c.q. overschrijding van het drempelbedrag vermeld:

Bedragen *€ 1.000

Omschrijving	2017			
Drempelbedrag	250			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfers op dag basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	157	150	149	113
Ruimte onder het drempelbedrag	93	100	101	137
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Liquide middelen

De post liquide middelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Balans- waarde 31- 12-2017	Balans- waarde 31-12-2016
Kassaldi	-	-
Banksaldi	77.217	100.946
Totaal	77.217	100.946

De organisatie heeft een bankrelatie met de Bank Nederlandse Gemeenten.

Overlopende activa

De overlopende activa bestaan uit de onderdelen vooruitbetaalde bedragen en nog te ontvangen bedragen. Het in de balans opgenomen bedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

	Boek- waarde 31-12-2017	Voorzie- ning oninbaar- heid	Balans- waarde 31- 12-2017	Balans- waarde 31- 12-2016
<i>Vooruitbetaalde bedragen</i>				
Huur januari	5.804	-	5.804	-
Nazca onderhoud module Bodem	7.638	-	7.638	-
Gebruikersrecht Squit XO	105.948	-	105.948	111.396
Diverse vooruitbetaalde bedragen	1.128	-	1.128	580
<i>Nog te ontvangen bedragen</i>				
Gemeente Appingedam	56.191	-	56.191	-
Gemeente Eemsum	22.026	-	22.026	59.863
Gemeente Loppersum	90.620	-	90.620	296.657
Gemeente Hoogezand	11.760	-	11.760	9.000
Gemeente Winsum	365	-	365	25.580
Diverse gemeenten	19.015	-	19.015	33.180
Diverse bedragen	3.358	-	3.358	1.823
Totaal	323.853	-	323.853	538.079

Het saldo van de nog te ontvangen bedragen bedraagt op 24-02-2017 € 25.487. Voor de openstaande bedragen is het niet noodzakelijk een voorziening voor oninbaarheid op te nemen.

PASSIVA

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende onderdelen:

	Balans- waarde 31- 12-2017	Balans- waarde 31-12-2016
Algemene reserve	164.264	252.196
Bestemmingsreserve risico-opslag	310.297	358.985
Gerealiseerde resultaat	13.715	237.273
Totaal	488.276	848.454

Voor de bestemming van het resultaat wordt verwezen naar het vaststellingsbesluit.

De aard van de algemene reserve is een bufferfunctie en dient er dekking van onverwachte tegenvallers dan wel ter dekking van specifieke besluiten van het bestuur.

De aard van de bestemmingsreserve is een bestedingsfunctie en dient ter de dekking van doorlopende kosten bij uitbesteding van werkzaamheden door derden.

Het verloop van het eigen vermogen is als volgt:

	Balans- waarde 31-12-2016	Verminder- ing	Resultaat- bestemming vorig boekjaar	Gereali- seerde resultaat 2017	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	Balans- waarde 31-12-2017
Algemene reserve	252.196	323.893-	235.961	-	-	164.264
Bestemmingsreserve risico-opslag	358.985	50.000-	1.312	-	-	310.297
Gerealiseerde resultaat	237.273	-	237.273-	13.715	-	13.715
Totaal	848.454	373.893-	-	13.715	-	488.276

De vermindering in de algemene reserve (€ 323.893) is conform het bestuursbesluit van het bestuur bij de jaarrekening 2016. De reden is de uitbetaling van het positieve weerstandsvermogen zoals bepaald in de jaarrekening 2016.

De vermindering van de bestemmingsreserve (€ 50.000) is conform het bestuursbesluit van juli 2017. De reden is het vormgeven van het nieuwe beleid als gevolg van de gaswinningsproblematiek.

De vermindering in de algemene reserve heeft in 2016 € 150.000 bedragen. De vermindering heeft betrekking op de invoering van de IKB (de 'zachte' landing). De vermindering in de bestemmingsreserve Risico-opslag was in 2016 € 110.561 en heeft betrekking op de extra inzet als gevolg van de gaswinningsproblematiek.

Netto vlottende schuld met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen netto vlottende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Balans- waarde 31-12-2017	Balans- waarde 31-12-2016
Belastingdienst (Loonheffing + BTW)	195.718	199.448
Libau	-	10.284
Overige crediteuren	147.297	23.692
Recruitmenthuis	-	9.517
Totaal	343.015	242.941

Overlopende passiva

De post overlopende passiva bestaat uit het onderdeel nog te betalen bedragen. Het in de balans opgenomen bedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

	Balans- waarde 31-12-2017	Balans- waarde 31-12-2016
<i>Nog te betalen bedragen</i>		
Gemeente Appingedam	-	80.680
Gemeente Delfzijl	245.407	256.992
Accountantscontrole	7.250	5.420
BanPD - externe medewerkers	12.879	10.286
Vakantiegeld 2016 (invoering Individueel KeuzeBudget)	-	100.611
Overige nog te betalen bedragen	25.704	38.432
Totaal	291.240	492.421

Niet uit de balans blijvende financiële verplichtingen

De volgende onderdelen zijn toekomstige financiële verplichtingen en niet in de balans opgenomen:

- Huurovereenkomst – de jaarlijkse huur bedraagt € 70.000 en de overeenkomst is m.i.v. 14 mei 2010 voor een periode van 18 maanden aangegaan. De overeenkomst wordt telkens stilzwijgend met 6 maanden verlengd. De opzegtermijn bedraagt 3 maanden.
- Leaseovereenkomsten – er bestaan 2 leaseovereenkomsten voor een totale waarde van ongeveer € 17.000. De overeenkomst is met ingang van 2011 aangegaan voor een periode van 4 jaar en is stilzwijgend verlengd. De opzegtermijn bedraagt minimaal 60 dagen.
- Dienstverleningsovereenkomsten per deelnemende gemeenten: met de gemeente Delfzijl, de gemeente Appingedam en de gemeente Loppersum is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten. De duur van de overeenkomst is aangegaan voor de periode dat de Werkorganisatie een takenpakket uitvoert op het werkveld Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Er geldt géén opzegtermijn. De totale waarde van de 3 overeenkomsten bedraagt € 135.000 per jaar.
- Met Roxit B.V. is een overeenkomst afgesloten voor de ter beschikkingstelling en onderhoud van programmatuur (Squit). Deze overeenkomst wordt aangegaan voor de duur van 5 jaar m.i.v. 12-11-2012. Het contract heeft een jaarlijkse waarde van € 129.000. De opzegtermijn bedraagt minimaal 6 maanden.
- In 2013 en 2014 zijn 2 projectfasen van het informatiebeleidsplan uitgevoerd. Projectfase 3 is voorlopig uitgesteld. Dit betekent dat de Werkorganisatie nog een verplichting heeft van globaal € 16.000.

Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

In deze jaarrekening worden de verschillen tussen de jaarrekening 2017 en de begroting 2017 ná wijziging geanalyseerd. Verschillen kleiner dan € 10.000 worden niet toegelicht.

	Raming 2017 vóór wijziging	Raming 2017 ná wijziging	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Incidenteel gerealiseerd 2017
Specificatie baten					
Bijdrage DEAL-gemeenten	3.507.756	3.535.905	3.535.903	3.292.002	-
Bijdrage Omgevingsdienst	-	-	35.980	33.320	35.980
Vrijval voorziening dubieuze debiteuren	-	-	-	96.678	-
Overige bijdragen	113.625	113.625	299.573	278.930	144.804
Totaal	3.621.381	3.649.530	3.871.456	3.700.930	180.784
Specificatie lasten					
Loonsom	2.570.100	2.493.306	2.575.402	2.461.022	117.804
Flexibele schil	188.750	266.899	386.203	328.738	250.873
Huur	73.900	73.900	69.648	69.648	-
Standaard werkplek en telefonie	190.900	190.900	170.713	190.921	-
Shared Services	198.225	198.225	141.709	205.180	6.422
Shared Services facilitair (toeslag)	42.600	42.600	41.274	35.648	-
Vorming en opleiding	57.800	57.800	88.760	68.953	20.000
Overige facilitaire kosten	62.575	62.575	85.179	76.273	-
Overige personeelskosten	148.442	148.442	183.858	130.781	18.000
Kapitaallasten	25.608	25.608	22.699	21.817	-
Onderhoudskosten software en abonnementen	133.525	133.525	142.281	135.245	-
Uitbetaling weerstandsvermogen	-	323.895	323.895	-	323.895
Totaal	3.692.425	4.017.675	4.231.621	3.724.226	736.994
Gerealiseerd resultaat (excl. algemene dekkingsmiddelen en mutaties in de algemene reserve)					
	71.044-	368.145-	360.165-	23.296-	556.210-
Financieringsbaten en -lasten					
Onvoorzien	-	-	15	8-	-
Mutaties in de reserves	5.750	5.750	-	-	-
	76.794-	373.895-	373.895-	260.561-	373.895-
Geraamd/gerealiseerd resultaat	-	-	13.715	237.273	182.315-

BEGROTINGSWIJZIGINGEN

In 2017 zijn de volgende begrotingswijzigingen vastgesteld:

1. Inzet Algemene Reserve i.v.m. verplichting Individueel Keuzebudget;
2. Vastgestelde DVO's 2017;
3. Positieve weerstandsvermogen jaarrekening 2016;
4. Inzet bestemmingsreserve Risico-opslag.

ANALYSE VAN DE BATEN

Bijdrage DEAL-gemeenten

De bijdrage is gelijk aan de begroting ná de 4^e begrotingswijziging.

Bijdrage Omgevingsdienst

Voor een 5-tal gemeenten zijn in 2017 Drank & Horeca werkzaamheden uitgevoerd voor een totaal bedrag van € 35.980. Deze opbrengsten worden niet geraamd en vallen onder de stelpost werken voor derden ad € 107.150. De opbrengst is incidenteel van aard.

Overige bijdragen

De overige bijdragen zijn ongeveer € 186.000 hoger dan de begroting ná wijziging. De overige bijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Omschrijving	Raming 2017 vóór wijziging	Raming 2017 ná wijziging	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Incidenteel gerealiseerd in 2017
Detacheringen	-	-	-	10.475	-
Uitvoering BOA-taken	-	-	127.309	55.895	127.309
Uitvoering omgevingsvergunningen	-	-	73.705	33.600	73.705
Uitvoering Drank- en Horecawetgeving gemeenten	-	-	42.560	34.160	42.560
Beleidsmatige ondersteuning gemeente Appingedam	-	-	-	31.077	-
APV en vergunningen	-	-	14.280	18.195	14.280
VTH Drieslag	-	-	13.237	-	13.237
Omgevingsvergunningen ministerie	-	-	744	6.364	744
Overige ontvangsten	-	-	20.641	4.293	16.099
Marktmeester gemeente Delfzijl	6.475	6.475	7.097	6.937	-
Overige bijdragen gemeenten	-	-	-	23.952	-
Vrijval verplichtingen 2015	-	-	-	53.982	-
Stelpost	107.150	107.150	-	-	-107.150
Totaal	113.625	113.625	299.573	278.930	180.784

Ten opzichte van de begroting ná wijziging is de gerealiseerde bijdrage ruim € 186.000 hoger. Aangezien in de begroting de baten als stelpost zijn opgenomen, kan de hogere bijdrage niet worden geanalyseerd. De voornaamste opbrengsten zijn de uitvoering van de BOA-taken, de uitvoering van de WABO onderdelen en de uitvoering van de Drank- en Horecawetgeving. Behoudens de bijdrage van de gemeente Delfzijl voor de marktmeester en de loonkostensubsidie, kunnen de overige bijdragen als incidenteel worden beoordeeld.

ANALYSE VAN DE LASTEN

Loonkosten

De loonkosten zijn in totaal € 82.000 hoger dan het budget in de begroting. Het nadeel wordt met name veroorzaakt door het (tijdelijk) in dienst treden van personeel (€ 254.000 nadeel). Hier staat tegenover dat door invulling van vacatureruimte en vertrek van personeel een budget vrij is gevallen van € 167.000 (voordeel). Het generatiepact en ouderschapverlof geven per saldo een voordeel van € 45.000. In 2017 is op grond van het nieuwe functieboek globaal een extra last verwerkt van € 20.000. De overige mutaties hebben per saldo een nadeel van € 21.000.

Het tijdelijk personeel heeft voornamelijk betrekking op de BOA-ers (€ 118.000). Deze extra lasten worden gedekt door de extra inkomsten uit werken voor derden.

Flexibele schil

Ten opzichte van de begroting ná wijziging wordt het budget met € 119.000 overschreden. De extra lasten zijn een gevolg van de werkzaamheden in het kader van het dossier gaswinning, het vertrek van een medewerker en de mede daardoor opgelopen achterstand bij het team Adviseren en Ondersteuning.

Huur

De huurbijdrage is nagenoeg gelijk aan de begroting ná wijziging en wordt verder niet toegelicht.

Standaard werkplek en telefonie

De lasten voor dit onderdeel zijn € 20.000 lager dan begroot. Het voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt door de lijnverbinding tussen Appingedam en Uithuizen. Het contract is in 2017 aangepast van € 2.400 naar € 135 per maand.

Shared Services

De Shared Services hebben betrekking op de DVO's met de gemeente Delfzijl (facilitair en financieel), de gemeente Appingedam (archief) en de gemeente Loppersum (personeel).

Het voordeel ten opzichte van de begroting ná wijziging is € 57.000. De verklaring hiervoor is dat de DVO facilitair m.i.v. 1 oktober 2016 met wederzijds goedvinden is opgezegd (€ 75.000). De werkzaamheden voor het functieboek hebben eenmalig € 6.400. Tenslotte is de DVO van de gemeente Loppersum ruim € 13.000 hoger dan waarmee in de begroting rekening is gehouden.

Vorming en opleiding

De lasten zijn met globaal € 31.000 overschreden. Zoals in de 2^e bestuursrapportage is aangegeven, wordt het budget met ongeveer € 20.000 overschreden als gevolg van de ontwikkeling van de nieuwe teams. Deze ontwikkeling is noodzakelijk in verband met de nieuwe organisatiestructuur zoals begin 2016 is ingevoerd.

Overige facilitaire kosten

De overschrijding op dit onderdeel bedraagt ruim € 22.000. De overschrijding wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de accountantskosten (€ 15.000). De invoering van de IKB heeft eveneens gevolgen voor de omvang van de controle van de accountant.

Overige personeelskosten

De onderschrijding op dit onderdeel bedraagt ruim € 35.000. Veel posten hebben een open-eind karakter. De belangrijkste overschrijdingen zijn hier de onderdelen externe adviezen (€ 18.000) en de reis- en verblijfskosten (€ 11.000). De overschrijding bij het onderdeel externe adviezen wordt veroorzaakt door de extra werkzaamheden voortvloeiende uit de IKB en het verbeterplan. De hoger reis- en verblijfskosten zijn met name een gevolg van de extra werkzaamheden voor niet-DEAL gemeenten. Tevens worden hierbij de kosten beïnvloed door gedeclareerde brandstofkosten. Vanaf augustus hebben de collega's de beschikking over een brandstofpas. Tot dat moment zijn de brandstof voorgeschoten door de medewerkers.

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn nagenoeg gelijk aan de begroting ná wijziging en worden verder niet toegelicht.

Onderhoudskosten software en abonnementen

De onderhoudskosten software en abonnementen zijn nagenoeg gelijk aan de begroting ná wijziging en worden verder niet toegelicht.

PROGNOSE 2017

In de 2^e bestuursrapportage 2017 is aangegeven dat de uitkomst van de jaarrekening 2017 ongeveer € 7.000 voordelig gaat bedragen. De werkelijke uitkomst van de jaarrekening bedraagt € 14.000 voordelig.

Het verschil bedraagt € 7.000 (voordelig). Indien we dit bedrag splitsen naar baten en lasten dan zijn de baten € 50.000 (nadeel) lager dan verwacht en zijn de lasten € 57.000 (voordeel) lager dan verwacht.

De voornaamste oorzaak voor de lagere baten is de bijdrage van de DEAL-gemeenten (€ 50.000). In 2017 is het tijdschrijven ingevoerd. In de afrekening 2017 is het uitgangspunt genomen om alleen die uren te verrekenen welke ook zichtbaar zijn in de urenregistratie. De urenregistratie 2017 is op onderdelen nog niet volledig, waardoor de gedeclareerde uren lager zijn dan de werkelijke uren.

De volgende lasten wijken ten opzichte de prognose aan het bestuur (2^e Turap) af:

• Loonkosten en flexibele schil	€ -55.000
• DVO Loppersum	€ -19.000
• Studie- en opleidingskosten	€ -11.000
• Overige personele lasten (diverse onderdelen)	€ +26.000
• Overige verschillen (restant)	€ +2.000
Totaal	€ -57.000

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Financieringsfunctie

Totaal is een bedrag van € 15 verantwoord en betreft een rentevergoeding aan de BNG.

ONVOORZIEN

In de begroting 2017 is een bedrag van € 5.750 opgenomen voor onvoorziene uitgaven. In 2017 is het bedrag voor onvoorzien niet aangewend.

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Onderstaand een overzicht van de incidentele baten en lasten in de jaarrekening 2017. Onder incidentele baten en lasten moet worden verstaan de middelen die zich gedurende maximaal 3 jaren voordoen. Als ondergrens is een bedrag van € 10.000 gehanteerd.

Lasten 2017

Opstellen functieboek	€ 6.000
Ontwikkeling bedrijfsvoering	€ 18.000
Teamontwikkeling	€ 20.000
Tijdelijke medewerkers (BOA)	€ 118.000

Extra inhuur Gaswinningsproblematiek	€ 50.000
Uitbetaling weerstandsvermogen	€ 324.000
Externe inhuur (dossier Gaswinning)	<u>€ 201.000</u>
Totaal	€ 737.000

Baten 2017

De bijdrage van de provincie en de omgevingsdienst alsmede de overige bijdragen zijn grotendeels incidenteel van aard. De bijdrage van de gemeente Delfzijl ad € 7.100 betreffende de marktmeester en de loonkostensubsidie ad € 4.500 kunnen als structureel worden aangemerkt. De resterende bijdragen exclusief de opgenomen stelpost worden als incidenteel opgenomen.

Dit betekent dat de invloed van de incidentele lasten en baten als volgt kan worden weergegeven:

• Resultaat 2017	€ 14.000 Voordelig
• Incidentele lasten	€ 737.000
• Onttrekking uit de reserves	€ -374.000
• Incidentele baten	<u>€ -181.000</u>
Resultaat 2017 zonder incidentele baten en lasten	€ 196.000 Voordelig

Het structurele resultaat 2017 bedraagt € 196.000 voordelig.

STRUCTURELE TOEVOEGINGEN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES

In 2017 hebben geen structurele toevoegingen en onttrekkingen plaatsgevonden aan reserves.

BEGROTINGSRECHTMATIGHEID

Eén van de belangrijkste elementen van de kaderstellende taak van het algemeen bestuur is het budgetrecht. Het algemeen bestuur heeft het recht om de budgetten toe te kennen. Het dagelijks bestuur is vervolgens verantwoordelijk voor het opzetten van een systeem van budgetbeheer dat moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven. Omdat het algemeen bestuur de kaders stelt, is het overschrijden van de begroting in beginsel onrechtmatig. Het begrotingscriterium is uitgewerkt in de kadernota rechtmatigheid 2013 van de commissie BBV. Hieruit blijkt dat in de volgende gevallen de overschrijding niet meeweegt in het accountantsoordeel:

- kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten;
- kostenoverschrijdingen die passen binnen het beleid;
- kostenoverschrijdingen bij opneideregelingen.

In de begroting 2017 is het budget (lasten) ná wijziging vastgesteld op € 4.018.000. De werkelijke uitgaven bedragen € 4.232.000. Dit betekent een overschrijding van het budget met € 214.000.

De voornaamste oorzaken van de overschrijding zijn:

De hogere lasten aan loonkosten (€ 82.000) en de flexibele schil (€ 119.000), een totaal bedrag van € 201.000. Een deel van de hogere loonkosten wordt veroorzaakt door het nieuwe functieboek (globaal € 20.000). Deze overschrijding past binnen het vastgestelde beleid.

De baten zijn per saldo € 221.000 hoger dan begroot. De lastenoverschrijding m.b.t. de loonkosten (restant ad € 181.000) wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.

In de 2^e Turap 2017 is aangegeven dat de post Vorming en opleiding naar verwachting met € 20.000 zal overschrijden in verband met de ontwikkeling van de nieuwe teams. De overschrijding past daarmee binnen het vastgestelde beleid.

WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR (WNT)

Van elke topfunctionaris en van elke andere functionaris, die in het zelfde jaar een totale bezoldiging heeft ontvangen hoger dan de maximale bezoldigingsnorm, moet op grond van de WNT en artikel 28 Besluit begroting en verantwoording (BBV) in de toelichting op de programmarekening het volgende opnemen:

Beloningen regulier 2017

Naam	Functie	Duur dienst-verband	Omvang dienst-verband	Beloning	Door werkgever betaalde SV-premies	Belastbare kosten-vergoedingen	Voorzieningen betaalbaar op termijn	Beëindigings-uitkeringen	Jaar van beëindiging	Motivering 1)
Mw. M. van Beek	Voorzitter bestuur	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.	
Mw. H.K. Pot	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.	
Dhr. P. Prins	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.	
Dhr. J.H. Menninga	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.	
Dhr. M. van Bostelen	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.	
Dhr. H. Sienot	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.	
Dhr. IJ. Rijzebol	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.	
Dhr. B. Schollema	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.	
Dhr. G.H. Aalderink	Directeur	01-01-2017 31-12-2017	36 uur p.w.	€ 74.606	€ -	€ -	€ 11.839	€ -	N.v.t.	

Beloningen regulier 2016

Naam	Functie	Duur dienst-verband	Omvang dienst-verband	Beloning	Door werkgever betaalde SV-premies	Belastbare kosten-vergoedingen	Voorzieningen betaalbaar op termijn	Beëindigings-uitkeringen	Jaar van beëindiging	Motivering 1)
Mw. M. van Beek	Voorzitter bestuur	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.	

Naam	Functie	Duur dienst- verband	Omvang dienst- verband	Beloning	Door werkgever betaalde SV- premies	Belastbare kosten- vergoedingen	Voorzieninge n betaalbaar op termijn	Beëin- digings- uitkeringen	Jaar van beëindiging	Motivering 1)
Mw. H.K. Pot	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t	
Dhr. P. Prins	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t	
Dhr. J.H. Menninga	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t	
Dhr. M. van Bostelen	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t	
Dhr. H. Sienot	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t	
Dhr. IJ. Rijzebol	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t	
Dhr. B. Schollema	Bestuurslid	N.v.t.	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t	
Dhr. G.H. Aalderink	Directeur	01-01-2016 31-12-2016	36 uur p.w.	€ 65.787	€ -	€ 3.739	€ 9.277	€ -	N.v.t.	

- 1) De bestuursleden zijn collegeleden van de DEAL-gemeenten en ontvangen geen vergoeding voor hun bestuurswerkzaamheden. Het bezoldigingsmaximum op grond van de WNT bedraagt € 181.000 (op basis een volledige aanstelling).

Beloningen inhuur

In 2017 (en 2016) zijn geen topfunctionarissen ingehuurd.

Integrale Kostprijsberekening (IKB)

In deze paragraaf is de uitwerking van de Integrale Kostprijsberekening opgenomen. In de eerste tabel zijn de verantwoorde uren opgenomen in relatie tot de beschikbare uren. De aantallen en de uren per gemeente worden daarna weergegeven. Vervolgens worden de DVO-uren vertaald in de bijdrage per DEAL-gemeente. Tenslotte wordt de inzet van de Algemene reserve berekend voor de nadeelgemeenten.

Beschikbare uren 2017

Het aantal uren opgenomen in de primitieve begroting 2017:

Direct productief = 37,74 fte x 1.350 uren = 50.949

Indirect productief = 3,70 fte x 1.350 uren = 4.995

Totaal = 41,44 fte x 1.350 uren = 55.944

Bijdrage DEAL-gemeenten (begroting)

In de begroting 2017 is de volgende DEAL-bijdrage opgenomen:

Primitieve begroting 2017	€ 3.507.756
2 ^o begrotingswijziging 2017 (DVO's 2017)	€ 28.149
Begroting ná wijziging	€ 3.535.905

Uren DVO's

Het aantal opgenomen uren in de DVO's 2017 is als volgt:

	D	E	A	L	Totaal
Vergunningen	5.186	4.530	2.889	6.168	18.773
Toezicht & Handhaving	3.898	3.892	2.577	4.828	15.195
APV & Bijzondere wetten (vergunningen)	3.530	-	1.819	1.945	7.294
APV & Bijzondere wetten (toezicht)	2.446	1.808	797	868	5.919
Adviseren & Ondersteunen	1.549	994	954	567	4.064
Overige uren (p.m. - op basis van nacalculatie)	-	-	-	-	-
	16.609	11.224	9.036	14.376	51.245
Additioneel	574	-	-	-	574
	17.183	11.224	9.036	14.376	51.819

Verantwoorde uren i.r.t. beschikbare uren

	UREN		
	Totaal		
Overzicht	Beschikbaar	Realisatie	Verschil
DVO's	34.707	39.657	-4.950
Dossier Gaswinning	6.000	7.359	-1.359
Reserve uren	0	171	-171
Reserve uren (Gaswinning)	0	101	-101
	40.707	47.288	-6.581
Additioneel	0	119	-119
Stelpost Werken voor derden	1.550	4.141	-2.591
Flexibele schil (i.v.m. afroepen budgetten)	2.308	2.308	0
Flexibele schil (i.v.m. vervanging ziekte c.q. overhead)	1.800	2.120	-320
Teamcoördinatoren	800	800	0
OR-leden	0	0	0
Functies die geen onderdeel uitmaken van PDC	3.784	3.435	349
Restant uren (p.m. uren)	0	172	-172
Totaal	50.949	60.382	-9.433
Beschikbare uren	50.949	50.949	0
Verschil	0	9.433	-9.433

Het verschil in uren kan in hoofdlijnen als volgt worden verklaard:

DVO's DEAL-gemeenten	6.500
Werken voor derden	2.600
Overige verschillen	316
Totaal	9.433

Aantallen

In de rapportageperiode kunnen de volgende aantallen worden weergegeven:

	AANTALLEN		
	Totaal		
	DVO		
Onderdeel	Jaar	Afgehandeld	Verschil
Vergunningverlening	2.074	2.266	-192
Vergunningverlening (Gaswinning)	870	491	379
Toezicht en Handhaving	2.014	1.990	24
Toezicht en Handhaving (Gaswinning)	756	657	99
APV & Bijzondere wetten (Vergunningen)	598	536	62
APV & Bijzondere wetten (Vergunningen) (Gaswinning)	0	0	0
APV & Bijzondere wetten (Toezicht)	909	998	-89
APV & Bijzondere wetten (Toezicht) (Gaswinning)	0	0	0
Advies en Ondersteuning	1.314	950	364
Advies en Ondersteuning (Gaswinning)	0	0	0
Totaal	8.535	7.888	647

De aantallen zijn per gemeente opgenomen ná de volgende tabel.

Uren

In de rapportageperiode kunnen de volgende uren worden weergegeven:

	UREN		
	Totaal		
	DVO		
Onderdeel	Jaar	Afgehandeld	Verschil
Vergunningverlening (Aantallen)	12.590	16.385	-3.795
Vergunningverlening (Gaswinning)	6.183	3.930	2.253
Vergunningverlening (Specifieke uren)	0	0	0
Toezicht en Handhaving (Aantallen)	10.740	10.307	433
Toezicht en Handhaving (Gaswinning)	4.281	3.429	852
Toezicht en Handhaving (Specifieke uren)	174	161	13
APV & Bijzondere wetten (Vergunningen) (Aantallen)	7.294	3.927	3.367
APV & Bijzondere wetten (Vergunningen) (Gaswinning)	0	0	0
APV & Bijzondere wetten (Vergunningen) (Specifieke uren)	0	0	0
APV & Bijzondere wetten (Toezicht) (Aantallen)	3.353	3.663	-310
APV & Bijzondere wetten (Toezicht) (Gaswinning)	0	0	0
APV & Bijzondere wetten (Toezicht) (Specifieke uren)	2.566	762	1.804
Advies en Ondersteuning (Aantallen)	2.229	1.783	446
Advies en Ondersteuning (Gaswinning)	0	0	0
Advies en Ondersteuning (Specifieke uren)	1.835	2.601	-766
Reserve uren	0	171	-171
Reserve uren (Gaswinning)	0	101	-101
VTH Drieslag	0	68	-68
Totaal	51.245	47.288	3.957

De uren per gemeente zijn op de volgende pagina opgenomen.

	AANTALLEN														
	Delfzijl			Eemsmond			Appingedam			Loppersum			Totaal		
	DVO			DVO			DVO			DVO			DVO		
Onderdeel	Jaar	Rapportage	Afgehandeld	Jaar	Rapportage	Afgehandeld	Jaar	Rapportage	Afgehandeld	Jaar	Rapportage	Afgehandeld	Jaar	Rapportage	Afgehandeld
Vergunningverlening	707	707	731	639	639	660	246	246	329	482	482	546	2.074	2.074	2.266
Vergunningverlening (Gaswinning)	93	93	52	108	108	58	192	192	180	477	477	201	870	870	491
Toezicht en Handhaving	625	625	520	654	654	726	269	269	195	465	465	549	2.014	2.013	1.990
Toezicht en Handhaving (Gaswinning)	83	83	39	90	90	76	170	170	59	413	413	483	756	756	657
APV & Bijzondere wetten (Vergunningen)	310	310	275	0	0	0	140	140	106	148	148	155	598	598	536
APV & Bijzondere wetten (Vergunningen) (Gaswinning)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
APV & Bijzondere wetten (Toezicht)	302	302	391	275	275	222	157	157	166	175	175	219	909	909	998
APV & Bijzondere wetten (Toezicht) (Gaswinning)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Advies en Ondersteuning	574	574	349	313	313	320	168	168	143	259	259	138	1.314	1.314	950
Advies en Ondersteuning (Gaswinning)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	2.694	2.694	2.357	2.079	2.079	2.062	1.342	1.342	1.178	2.419	2.419	2.291	8.535	8.534	7.888

	UREN														
	Delfzijl			Eemsmond			Appingedam			Loppersum			Totaal		
	DVO			DVO			DVO			DVO			DVO		
Onderdeel	Jaar	Rapportage	Afgehandeld	Jaar	Rapportage	Afgehandeld	Jaar	Rapportage	Afgehandeld	Jaar	Rapportage	Afgehandeld	Jaar	Rapportage	Afgehandeld
Vergunningverlening (Aantallen)	4.262	4.262	5.510	3.588	3.588	4.802	1.814	1.814	2.613	2.926	2.926	3.460	12.590	12.590	16.385
Vergunningverlening (Gaswinning)	924	924	315	942	942	425	1.075	1.075	1.439	3.242	3.242	1.751	6.183	6.183	3.930
Vergunningverlening (Specifieke uren)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toezicht en Handhaving (Aantallen)	3.244	3.244	2.849	3.438	3.438	3.473	1.444	1.444	975	2.614	2.614	3.010	10.740	10.740	10.307
Toezicht en Handhaving (Gaswinning)	496	496	301	454	454	343	1.125	1.125	276	2.206	2.206	2.509	4.281	4.281	3.429
Toezicht en Handhaving (Specifieke uren)	158	158	49	0	0	34	8	8	34	8	8	44	174	174	161
APV & Bijzondere wetten (Vergunningen) (Aantallen)	3.530	3.530	1.991	0	0	0	1.819	1.819	961	1.945	1.945	975	7.294	7.294	3.927
APV & Bijzondere wetten (Vergunningen) (Gaswinning)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
APV & Bijzondere wetten (Vergunningen) (Specifieke uren)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
APV & Bijzondere wetten (Toezicht) (Aantallen)	1.022	1.022	1.401	1.103	1.103	875	538	538	553	690	690	834	3.353	3.353	3.663
APV & Bijzondere wetten (Toezicht) (Gaswinning)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
APV & Bijzondere wetten (Toezicht) (Specifieke uren)	1.424	1.424	447	705	705	122	259	259	99	178	178	94	2.566	2.566	762
Advies en Ondersteuning (Aantallen)	1.059	1.059	666	544	544	565	224	224	279	402	402	273	2.229	2.229	1.783
Advies en Ondersteuning (Gaswinning)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Advies en Ondersteuning (Specifieke uren)	490	490	860	450	450	538	730	730	814	165	165	389	1.835	1.835	2.601
Reserve uren	0	0	22	0	0	67	0	0	15	0	0	68	0	0	171
Reserve uren (Gaswinning)	0	0	5	0	0	4	0	0	73	0	0	20	0	0	101
VTH Drieslag	0	0	17	0	0	17	0	0	17	0	0	17	0	0	68
Totaal	16.609	16.609	14.432	11.224	11.224	11.265	9.036	9.036	8.147	14.376	14.376	13.444	51.245	51.245	47.288

Bijdrage DEAL-gemeenten

In het uitvoeringsplan IKB zijn de volgende uitgangspunten vastgesteld:

- Normering per product (PDC);
- Het aantal afgehandelde aanvragen;
- Verrekening uitkomst IKB per rapportagemoment;
- De verreken scenario's zijn bepaald op:
  - 65% o.b.v. uitkomst IKB;
  - 35% o.b.v. inwoneraantal.
- Uurtarief conform vastgestelde begroting.

	Delfzijl	Eemsmond	Appingedam	Loppersum	Totaal
Gerealiseerde uren DVO	13.794	10.476	6.343	9.147	39.760
Gerealiseerde uren Gaswinning	638	789	1.805	4.297	7.528
	14.432	11.265	8.147	13.444	47.288
Tarief 2017					€ 69,00
Omzet 2017 (t/m rapportageperiode)	€ 995.805	€ 777.264	€ 562.157	€ 927.633	€ 3.262.858
Bijdrage DEAL-gemeenten 2017					€ 3.535.905
Te verrekenen d.m.v. de scenario's					€ 273.047
Scenario's:					
Omzet	65%				
Inwoners	35%				
Aantal inwoners	24.961	15.656	11.967	9.915	62.499
Aandeel scenario's	€ 92.333	€ 66.218	€ 48.877	€ 65.619	€ 273.047
Bijdrage 2017 (t/m rapportageperiode)	€ 1.088.138	€ 843.482	€ 611.033	€ 993.251	€ 3.535.905
In rekening gebrachte bijdrage	€ 1.349.588	€ 821.456	€ 553.790	€ 782.922	€ 3.507.756
Verschil	€ 261.450	€ -22.026	€ -57.243	€ -210.329	€ -28.149

Controleverklaring

De controleverklaring van de accountant is ná het vaststellingsbesluit opgenomen. In de verklaring wordt verwezen naar paginanummers in deze jaarstukken. Om de verwijzing in stand te houden is de verklaring op deze wijze opgenomen.

Bestemming resultaat

Het voordelige resultaat 2017 ad € 13.715 wordt als volgt toegevoegd:

Bestemmingsreserve Risico-opslag	€ 2.742
Algemene Reserve	€ 10.973

Verrekeningreglement

In de paragraaf weerstandsvermogen is geconcludeerd dat het weerstandsvermogen negatief bedraagt. Op grond van het Verrekeningreglement vindt er in 2017 géén verrekening plaats.

Bestemmingsreserve Risico-opslag

In de bestuursvergadering van 18 december 2017 om bij de jaarrekening het restant van de bestemmingsreserve uit te keren. De stand van de bestemmingsreserve is als volgt:

Stand 31-12-2017 (ná resultaatverdeling)	€ 313.039
Inzet reserve begrotingsjaar 2018	€ -100.000 (bestuursbesluit van 18 december 2017)
Restant reserve	€ 213.039

In verband met het negatieve weerstandsvermogen (€ 84.304) wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen naar de algemene reserve en het restant ad € 128.735 uit te keren.

De uitkering van de bestemmingsreserve Risico-opslag in verhouding op basis van de verdeelsleutels 2017 bedraagt:

Gemeente Delfzijl	€ 39.617
Gemeente Eemshard	€ 30.709
Gemeente Appingedam	€ 22.247
Gemeente Loppersum	€ 36.162

De bestemmingsreserve Risico-opslag kan daarna worden beëindigd.

Vaststellingsbesluit

Vastgesteld door het Algemeen Bestuur in haar openbare vergadering van 19 april 2018.

De voorzitter,

De secretaris,

Mevrouw M. van Beek

De heer G.H. Alderink

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie DEAL

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie DEAL-gemeenten gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. het overzicht van baten en lasten over 2017 en de toelichting (pagina 50 en 51 en pagina 59 tot en met pagina 66); en 2. de balans per 31 december 2017 en de toelichting (pagina 48 en 49 en pagina 53 tot en met 58); 3. een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving (pagina 52 en 53).	Wij geven geen oordeel omtrent de getrouwheid van de in de jaarstukken op pagina 47 tot en met pagina 66 opgenomen jaarrekening.
	Vanwege het belang van de in de sectie 'De basis voor onze oordeelonthouding inzake getrouwheid' beschreven aangelegenheden zijn wij niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons controleoordeel te kunnen baseren. Naar ons oordeel zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 vanwege het belang van de aangelegenheden die worden beschreven in de sectie 'De basis voor ons afkeurend oordeel inzake rechtmatigheid', niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur vastgestelde normenkader.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, alsmede het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie DEAL zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

De basis voor onze oordeelonthouding inzake getrouwheid

Per 1 januari 2016 is als basis voor de verrekening tussen gemeenten een integrale kostprijsbenadering geïmplementeerd met als gevolg dat afrekening per gemeente plaatsvindt op basis van werkelijke uren. Wij hebben geconstateerd dat er niet sprake is van een sluitend en betrouwbaar systeem van urenregistratie en dat een volledig ingerichte projectadministratie ontbreekt.

Een en ander heeft tot gevolg dat wij niet voldoende kunnen steunen op de interne beheersing. Daarnaast is het voor ons niet mogelijk gebleken om door andere (gegevensgerichte) controlewerkzaamheden voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen over de in de jaarrekening opgenomen opbrengsten en de daarmee rechtstreeks samenhangende posten. Hierdoor zijn wij niet in staat geweest op rationele wijze de vereiste zekerheid te verkrijgen over de jaarrekening als geheel en onthouden wij ons derhalve van een oordeel.

De basis voor ons afkeurend oordeel inzake rechtmatigheid

In de jaarrekening zijn lasten verantwoord van totaal € 286.199 die betrekking hebben op ingekochte diensten. De drempelwaarde voor Europese aanbesteding van leveringen en diensten door decentrale overheden bedraagt € 209.000. Betreffende diensten zijn ten onrechte niet Europees aanbesteed en de daarmee samenhangende uitgaven zijn daardoor niet rechtmatig tot stand gekomen.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 42.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2017. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 2.100 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ Het voorwoord en samenvatting (pagina 4 tot en met pagina 8);
- ▶ het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen (pagina 4 tot en met pagina 47);
- ▶ de bijlagen (pagina 68 tot en met pagina 76).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten zoals opgenomen in artikel 213 lid 3 sub d van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur vastgestelde normenkader.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Wet Gemeenschappelijke regelingen verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur, de Regeling Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;

- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 4 april 2018

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. E.J. Jongsma RA
